ОЛОНИИТЫЕ ЭМХИДХЭГШЭД, УДАРИДАГШАД

Республикын промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай, эмхи зургаануудай эхин партийна организацинуудта тоосоото-hунгалтын суглаанууд болож байна. Эдэ суглаанууд дээрэ үнэн зүрхэнэй халуун хөөрэлдөөнүүд болоно. Хаанашье болоhон партийна суглаанууд дээрэ коммунистнууд өөhэдынгөө түрүү үүргые хэр зэргээр дүүргэжэ байhан тухайгаа, манайда коммунизм үргэн дэлисэтэйгээр байгуулхаар зохёогдоhон КПСС-эй Программые бэелүүлхын түлөө хэр шударгыгаар тэмсэжэ байhан тухайгаа, олониитэ арад зонтой холбоо барисаагаа хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ байhан тухайгаа, тэрэшэлэн ажал хүдэлмэридөө тохёолдоhон дутуу дунданууд, алдуу эндүүнүүд тухай, эдэ дутагдалнуудые түргэн усадхажа, саашадаа бүри hайнаар ажаллаха арга боломжонууд, хараа замууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэнэ. Коммунизм байгуулгын зорилгонуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө коммунистнуудай үнэн зүрхэнhөө тэмсэдэгшье, тэмсэхэршье хэзээ бүхэндэ бэлэн байhаниинь эли тодоор харагдана.

Үнэхөөрөө манайда эхин партийна организацинууд хаа хаанагүй түйлай ехэ хүдэлмэри хэжэ байна ха юм. Тэдэнэр үргэн ниитэ ажалшадай дунда Коммунис партиингаа политика болон шиидхэбэринүүдые үдэр бүхэндэ тайлбарилжа үгэнэ, хэрэг дээрэнь бэелүүлнэ. Партийна организацинуудай шадамар бэрхээр, солбон шударгыгаар, үүсхэлтэй оролдосотойгоор ажалладаг газарта ямаршье хэрэг бүтэмжэтэйгөөр, үрэ дүн ехэтэйгээр, урагшатай дэмбэрэлтэйгээр бэелүүлэгдэдэг ха юм. Тиимэ хадань, Коммунис партимнай эхин партийна организацинуудта тон ехэ анхарал хандуулна, алибаа хэрэгтэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхын тулада, эмхидхэлэйнь талаар тэдэниие бүхэжүүлхын тула бодото хэмжээнүүдые бэелүүлнэ. Партиингаа анхарал оролдолгын ашаар эхин партийна организацинууд алишье талаараа ургаа, арад зонтой холбоо барисаань үдэрhөө үдэртэ бүхэжэнэ, али бүхы хэрэгүүдтэ тэдэнэй нүлөөнь ехэ болоно.

Эхин партийна организацинуудта болож байhан тоосоото-hунгалтын суглаанууд энээниие элеэр гэршэлжэ үгэнэ. Эдэ суглаанууд ехэ эмхитэйгээр, политическэ талаараа үндэр хэмжээндэ үнгэрнэ. Тэндэ партийна организациин ажал ябуулгатай холбоотой шухалын шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ. Партийна бюро болон комитедүүдэй урда ехэ эрилтэнүүд тон зүбөөр табигдана. Тэдэнэй хүдэлмэриин дутуу дунданууд хурсаар элирүүлэгдэнэ. Партийна суглаануудтаа коммунистнууд ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээлхэдэ, манай республика дотор тоологдодог 840 гаран эхин партийна организацинуудhаа 530 гаран организацинуудтань тоосоото-hунгалтын суглаанууд үнгэрөөд байна. Эдэ организацинуудай бүридхэлдэ байhан коммунистнуудай 83 процентнь суглаануудтаа хабаадалсаа. Коммунистнуудай диилэнхы олонхинь имагтал хүндэтэ шалтагаанаар суглаанда хабаадалсаагүй болоно. Суглаанда байлсаhан коммунистнуудай гурбанай нэгэ шахуу хубинь үгэ хэлэhэн байна.

Зүгөөр эгээл шухалань юуб гэхэдэ, эхин партийна организацинга ажал хүдэлмэриин гол шухала асуудалнууд тухай — үйлэдбэрэе саашадань хүсэн түгэлдэрөөр хүгжөөхэ, хараалhан түсэбөө, абаhан социалис уялгаяа заабол дүүргэхэ тухай, ажахыгаа урагшань хүгжэлтын замаар дабшуулха, алибаа продукци элбэгээр, шанар hайнтайгаар, хямда сэнтэйгээр гаргаха тухай коммунистнууд зүбшэн хэлсэнэ. Түйлаhан амжалтануудаа зүбөөр сэгнэжэ, саашадаа тэрээгээрээ hанаагаа амархагүйн тулада шэнэ шэнэ арга боломжонуудаа хүсэдөөр элирүүлэн хэрэглэхээр, түрүү дүй дуршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхээр бодото хэмжээнүүд хараалагдана. Дутуу дунданууддаа дары усадхахын тулада суглаанууд дээрэ шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлгэ нюур сахилтагүй хэгдэнэ. Эдэ бүхы хэрэгүүдтэ коммунистнуудай политическэ болбосорол элеэр харагдана.

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз экономическа талаараа гээгдэжэ ябадаг. Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса тон бага байна. Адууhа малайнь тоо толгой олошорногүй. Колхозой олзо доход урганагүй. Хараалhан түсэбөө, абаhан уялгаяа колхоз бэелүүлнэгүй. Эхин партийна организациинь тоосоото-hунгалтын суглаан дээрэ колхозойнгоо гээгдэлые усадхаха тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо. Хүдэлмэриингөө дутуу дундануудые коммунистнууд ехэ хурсаар шүүмжэлээ. Тэндэ үйлэдбэри дээрэ коммунистнуудые зүбөөр хубаарилаач табиха, тэдэнэй түрүү үүргые хангаха тушаа юумэ хэгдэнэгүй. Партийна хүдэлмэриин эгээл ехэ дутуунь имэ байна. Тиихэдэ колхознигуудай дунда социалис мүрысөөн муугаар эмхидхэгдэнхэй. hайнаар хүдэлжэ ябаhан түрүү колхозникууд али болохоор урмашуулагданагүй. Энэ талаар хэмжээнүүдые абахаар хараалагдаа.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин колхоз болон совхозууд энэ жэлдэ хүдөө ажахын ургамалнуудай, илангаяа орооhо таряанай баян ургаса түйлаа. Тиигэбэшье партийна организацинууд энээгээрээ hанаагаа амарха хүсэлэнгүй. Яахадааб гэхэдэ, дутуу дунданууд баhал олон байна. Илангаяа адууhа малайнгаа тоо толгой олошоруулха, мал ажалай продукци ехээр абадаг болохо талаар ехэ юумэн хэгдэхэ болоно. Теэд тэндэхи олохон партийна организацинууд үзэл сурталай хүдэлмэри үйлэдбэритэй холбоо багатайгаар ябуулна. Тоосоото-hунгалтын суглаанууд дээрэ энээн тухай хурсаар тэмдэглэгдээ.

Үшөө олохон партийна организацинуудта тоосоото-hунгалтын суглаанууд болохо зэргэтэй. Тиимэhээ партийна суглаануудай ямараар өмхидхэгдэжэ байhыень хараада абажа, бусад эхин партийна организацинууд тоосоото-hунгалтынгаа суглаануудые hайнаар, үзэл сурталай талаар үндэр хэмжээндэ үнгэргэхые оролдохо болоно. Бюрогой, комитедэй хүдэлмэриие шүүмжэлэн хаража үзэхэhөө гадна, коммунист бүхэнэй түрүү үүргэеэ хэр зэргээр дүүргэжэ байhан тухайнь хөөрэлдэхэ шухала.

Эхин партийна организацинуудые ёhотойгоор ударидаха, тэдээндэ бодото туhа хүргэхэ, партийна ударидалгын дүй дуршалдэ hургаха, мэргэжүүлхэ гэhэн зорилго промышленна зонын болон хүдөөгэй парткомуудай урда табигдана. Эхин партийна организаци бүхэнэй дайшалхы шадабариие дээшэлүүлхэ, олониитын бодото ударидагшад, эмхидхэлшэд байhан үүргэеэ ёhотойгоор бэелүүлгэдэнь тэдэндэ туhалха гээшэ парткомуудай нангин хэрэг мүн.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 258 (10626) | 1964 оной октябриин 30, пятница | Сэн 2 мүнгэн

АЛДАРТА ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

МАНАЙ ХУБИТА

Прибайкальска промышленна үйлэдбэриин зонын предприятинууд валовой продукци үйлэдбэрилхэ арба hарын түсэбые болзорhоонь зурган хоногоор уридшалан дүүргэбэ.

Таловска түмэр-бетон зүйлнүүдэй заводой, Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой, Итанцын, Еловско леспромхозуудай, Сэлэнгын модоной баазын коллективууд түсэбөө түгэсхэhэн тухайгаа эгээл түрүүлэн элидхээ.

Арба hарын түсэбhөө гадуур 1,5 миллион түхэригэй продукци үгэхэ зорилго зонын предприятинуудай хүдэлмэришэд урдаа табинхай. Тэрэй хэлэhэн үгэдөө хүрэхэнь дамжагүй. 12 мянган тонно цемент, 20 мянган кубометр модон, 18 мянган кубометр хюрөөдэмэл материал бэлдэхэжэ, Октябриин hайндэртэ бэлэг болгон баригдаха.

Г. ЕРЕМИН,
Прибайкальска промышленно-үйлэдбэриин зонын парткомой секретарь.

ХҮРШЭНЭРҺӨӨ ЖЭШЭЭ АБАНА

ТЭЖЭЭЛ БУЙЛУУЛХА ШЭНЭ ЦЕХ

Гидролизно аргаар hолоомо буйлуулжа, унеэдтэ үгэхэдэ hүн шэмэнь ехөөр нэмэнэ гэжэ Сэлэнгын совхозой дүй дуршэл дээрэhээ харагдаа. Энэ совхозтой хаяа хадхажа hуудаг манай «Эрдэм» совхозойхид тээсгэн хүршэнэртөө ошожо, тэжээл буйлуулдаг түхеэрэлгэнүүдыень хаража, танилсажа ерээд, колхозой центртэ тиимэ цех өмхидхэжэ захалаа hэн. Энээндэ колхозой главна инженер нүхэр Юможапов, агроном Бальжинима Раднаев, парткомой секретарь нүхэр Бадмажапов гэгшэд ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролсоhон.

Мүнөө энэ цехнай түхеэрэгдэжэ дүүрэө. Эндэ «КВ-200» түхэлэй котел табигдаа. hолоомон хэршэгдээд, түсхай транспортерөөр гэрэй оройдо тодхогдоhон бункерта ороно. Тэрэ бункерhаа хэршэгдэмэл hолоомон түс түстаа 65—70 килограмм ородог, хабхагтай дүрбэн ехэ тогоон соо дээрэhээ унадаг. Тэдэ тогоонуудынь түмэр рельс дээгүүр хойшо урагшаа hолжоруулагдахаар хэгдэнхэй. Эдэ тогоонууд соо элдэб кислота болон бусад зүйлнүүд хөгдэжэ, hолоомон ууралаар зөөлэрүүлэгдэдэг.

Нигөжэ буйлуулагдаhан hолоомон модоор хэгдэhэн хоёр ехэ хайрсаг руу адхагдажа, мүн хажуудань, нэгэ бага дээхэнүүр табигдаhан хайрсаг сооhоо дрожжо эюулэгдэдэг. Тиигээд hолоомон эhэжэ ородог гуримтай.

Цехнай хоёр халаанда, үдэр hүнигүй ажаллажа, суудхэдээ 12 тонно гидролизно аргаар буйлуулагдаhан тэжээл үгэхэ юм. Энэ цехhээ колхозой центрэй фермэ абаха, мүн Дэбын, Ёнхорой hаалиин фермэнүүдтэ эльгээгдэхээр хараалагдана. Буйлуулагдамал тэжээл самосвал автомашинаар зөөгдэхэ гээшэ.

Энээнhээ гадна тэжээл буйлуулха цехнай хөмэл hү бэлдэхэ гидропонно аргаар ногоо ургуулха даабаритай. Мүнөө суудхэдээ 450 килограмм хөмэл hүн хуурайгаар бэлдэгдээд, фермэнүүдтэ эльгээгдэнэ.

Тэжээл буйлуулха эдэ цехүүдые Бальжинима Раднаев даажа абаад, түрүүшын продукци үгэжэ захалаа. Энээнээ манай колхозой гэшүүд Агууехэ Октябриин 47 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулба.

Б. ШАГДЫРОВ,
«Эрдэм» колхозой түрүүлэгшэ.

Хяагтын управлени.

ГАХАЙ ҮСХЭБЭРИЛЭГШЭДТЭ—ШАН

Мяха улам ехээр абажа, гүрэндөө худалдаха хэрэгтэ гахай үсхэбэрилгэ урагшатай hайн нүлөө үзүүлхэ байhаниинь мэдээжэ. Энэ талаар республикын зарим колхоз, совхозуудта ехэ хүдэлмэри хэгдэжэшье байна. hаяхан республикымнай ниислэлдэ түрүү гахайшадай суглаан болобо. Тэндэ хабаадагшад өөhэдынгөө дүй дуршалые халан абалсаба, үнгэрhэн үеынгөө дүн сэгнэлжэ, саашанхи зорилгоёо тодорхойлбо.

1963—1964 онуудай үедэ ажал дээрээ эрхим амжалта түйлаhан, мэргэжэл шадабаряар баян түрүү гахайшад, мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэдтэ республикын Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба бэлэдхэхэ министерство үнэтэ бэлэгүүдые барюулба.

Имэ шанда Баргажанай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гахайшан О. С. Гармаева, Кабанскын Ойморой совхозой гахайшан А. И. Балдакова, Яруунын Нарhатын совхозой ахалагша гахайшан Р. Ф. Щепин, Хяагтын совхозой гахайшан А. А. Осеева, Мухар-Шэбэрэй Калининай нэрэмжэтэ колхозой гахайшан Г. В. Ткачев, Улаан-Үдын Онохойн совхозой гахайшан М. Ф. Козлов, Хоринэй Чисаанын совхозой гахайн фермые даагша П. Б. Нестеров, Түнхэнэй Саянай совхозой гахайшадай бригадир Л. Х. Даданов, Зэдын «Мир» колхозой түрүүлэгшэ Р. Н. Яковлев болон бусад хамтадаа 50 хүн хүртэбэ.

В. ШНАЙДЕР.

Дунда hургуули дүүргэhэнэй hүүлээр холын Орел городhоо манай эндэ Ольга Сопова ерээ hэн. Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада ноохо ээрэгшын туhалагшаар ажаллажа эхилhэн намтартай. Энэ мэргэжэл богони болзор соо шудалжа, ээрэлгын цехэй эрхим хүдэлмэришэн болонхой. Цехэй дамжуулгын вымпел барижа ябаhан Ольга Сопова энэ зураг дээрэ харуулагдана.

Б. ГАУЧЕНОВАЙ фото.

БЭЕ БЭЕДЭЭ ТУҺАЛХАДА УРМАТАЙ

Түмэр замай Мысовая станциин коллектив, Клюевскэ модоной заводой хүдэлмэришэд бэе бэедээ туhаламжа хүргэн ажаллана. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Тэдэнэр бултадаа нэгэл зорилго—Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта модо ехөөр эльгээхэ гэhэн нэгэл зорилго дүүргэнэ ха юм. Эндэхи заводой хюрөөдэhэн модые түмэр замаар хэрэглэгшэдтэнь саг соонь эльгээхэ, Октябриин hайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэhэн эдэ коллективууд октябриин түсэбые болзорhоонь табан хоногоор уридшалан дүүргөө.

Вагонуудай хомор байhан бэрхэшээлтэй үедэшье Мысовая станциинхид заводой эрилтэ дүүргэхэ гэжэ оролдоо. Тэдэнэр станцида ерэhэн вагонуудhаа ашааень түргөөр буулгажа, барилгын модо ашахыень заводто үгэдэг байна. Тэдэнэй бэе бэедээ туhалалсан ажаллаhанай ашаар түсэбынь саг соогоо дүүргэгдөө.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ХУРЯАЛГЫН БААТАРНУУДТА — МАГТААЛ!

„УСЭД“ ХҮН

ОЧЕРК

Бэшүүрэй Хаяа нютагай Дамчай Очиров минии үнинэй танил. Хөөрэлдөөнэйнгөө забhараар Жамсо Согтоев тухай асуугаадхинам.

— Ямархан хүн бэ даа, хараха янзада?

— Хара буряад лэ даа. Ондоо юун байхаб, усэдhөөл усэд хүн гээшэ. —нигэжэ нүхэрни хэлээд, ондоошье юумэ дуугарха хэбэргүй.

— Абари зан, шэнжэ шанар тухайнь лэ дуулахаа hанаа hэм. Энээн тухай өөрhөөнь асуужа байханиь аягүй байна.

— Хэлэхэгүй, абяа гаргуулха гээ hаа, пууд дабhа эдихэ хэрэгтэй. Зангыньшье хүнhөөл ондоо юм. Олохон хүн тэрээнтэй хөөрэлдэхэшье дурагүй: зантаа үзүүлhэн лэ байха. Нэгэтэ имэ ушар болоhон. Малай хүшааhаа шэбхэ поли дээрэ гаргаха гэхэдэ, хүншье, мори унаашье, машинашье байхагүй. Согтоев Хаяа Хэрээтэ (Хэрээтэдэ колхозой конторо юм) хоёрой хоорондо гүйжэл гараба. Хэрэгшье бүтэнэгүй, хүншье хэрэглэнэгүй.

Тиихэдэнь мантагар гэгшын мэшээг үргэлжэ ерээд, малай дал сооhоо шэбхэ өөрөө зөөжэ гараба. Сүүдхэлэн тиигэжэ байхадань, хүн зон, ноёд hайд машина зөөсэг асаржа, туhалха гэхэдэнь, бултыень үлдэжэрхиhэн гэлсэгшэ.

hаяхан үнгэрhэн хуряалга соогуур нэгэ халаанайнь хүбүүн хажуураа дээгүүр табяад, кукурузаяа сабшажа ябаа ха. Согтоев ерэжэ хараhан сасуугаа, тэрэ хүбүүтээ комбайнайнь hандалиhаа hүгэ татажа буулгаад, өөрөө жолооень абажа, нолиингоо захада комбайнаа гаргажа, тэрэ хүбүүгээ дахин hуулгажархёод:

— Сабшаhан мүрөө дахин сабша, хараhаар байтарни—гэхэдэнь, тэрэнь үлэhэн ута эшэнүүдээ дахин сабшажа ороо hэн гэлсэдэг.

— Хүниие хайрлахагүй хүн байгаа хаш.

— Хүнhөө байха, өөрыгөөшье хайрлахагүй.

— Хэрүүл шэрээлтэйшье хүн гээшэ гү?

— Үгы даа. Тиимэ хүн бэшэ.

Хайшаахан лэ зантай хүн ааб гэжэ ойлгожо ядагдаба.

* * *

Зарим хүн шэг шарайгаараа олоной дундаhаа онсо илгардаг. Тэрэнэй шарай дээрэ хамаг абари зангынь, hанал бодолынь бэшээтэй байhан шэнги байдаг ха юм. Харин Жамсо Согтоевые тиигэжэ илгаруулхын аргагүй. Соорхой талын хагсуу hалхинда угаагдаhан хүрин хара буряад шарай дуугаржа, хөөрэлдэжэшье байхадаа, номгон дарууу, юрын лэ буряад хүнэй абари зан хэбэртэй. Гансал хоёр зузаан нидхэ доороhоонь шэртэн байhан нюдэнүүдынь байд гээд лэ ольhото галай ошо сасаруулаадхиха юм. Энээхэн лэ үедэ даамгайшье hаа, шиидэнги сэхэ харасань нэгэл ондоотой.

Имэ хүнүүд абари зангаа, тамир шадалаа досоогоо холо нюуhан байдаг, жэжэ божо юумэндэ хүдэлсэгүй, «доро зүрхэтэй», теэд «хүдэлбэл тогтохогүй» гэжэ буряад зон хэлсэдэг.

...Буряад оронломнай кукуруза тариха тухай зар түнхагай таража байhан үе. Кукуруза тухай суу Бэшүүрэй Хаяа нютагшье хүрэбэ.

Манай эндэ үзэгдөө дуулдаагүй энэ ургамалай хүсэ шадалынь, ехэ ургаса үгэдэгынь таряашан, малшадай ехэ hонирхол татана. Тиибэшье ургуулжа абахань хүшэр хүндэ, нютагай газарта, сагай уларилда таарахашьегүй юм гү гэhэн зүрхэсэhэн хөөрэлдөөн бүришье ехээр тарана хэбэртэй. Юрэдөө, үнэн дээрээ тэрээнтэй танилсажа, дурлажа ургуулха хүн хүрэhөөр олдохонь бэрхэ.

Жамсо Согтоевшье тэрээгээр hонирхоно. «Ургуулаад байбал нээрээшье болохотойл гээшэ ха, теэд тарилга, харууhалтань, дуулахада, ямар хүшэр хүндэ юм. Хүнэй хэлсэдэгөөр hаа, нээрээшье, манай эндэ ургуулхань бэрхэтэйл ха даа. Дулаанда дуратай, умда ехэтэй гэлсэнэ. Харин манай эндэ тиимэ юун байхаб, халтад гөбэл ган гасуур, ойлгоогүй байтарни саhа бордоhоор hалхилжархидаг ха юм. Борлошоhон шэниисэтэеэшье арай шамай бололсоно бэшэ гүбди» гэхэ мэтэ бодол тэрэниие маргуулна.

Зүгөөр адуу малаа олоор үдхэхэ, ашаг шэмэ ехээр абаха зорилгые элбэг тэжээлгүйгөөр дүүргэхэнь бэрхэ. Энээн тухай оло дахин яриилдаа хөөрэлдөөн болоошье hаа, үрэгүй үлэдэг hэн. Тиигэжэ ажалша хүнүүдэй, нютагай коммунистнуудай hанаае үшөө ехээр зободог бэлэй. Хайшан гэхэб, ямар арга олохоб? Энэ асуудал Согтоевойшье hанаанhаа гаранагүй. Үг гарбалаараа таряашан, малшан хүн энэ бэрхэшээлтэй байдалые ойлгонгүй яахаб! Зүрхэ, сэдьхэлээ hайсахан зобооhон, ойн ухаанаа нилээд гүйлгэhэн лэ байгаа. Теэд тэрэ үедэ ганса Согтоевшье бэшэ, харин олохон хүн энээн тушаа толгойгоо үбдэхөөhэн байха.

Имэ хэсүү байдалай тохёолдоод байхада, сагаан эдеэ салгидуулжа, өөхэ тоhо дэлбэруулжэ шалаха хүгамал—кукуруза гэжэ зоной дунда зар түнхагай тарахадань ямар хүн минии hууххаб, оролдон, туршангүй яахаб гэhэн бодол олон хүнэй досоохиие хүлгүүлээ hэн. Жамсо Гомбоцыреновичшье тэрэ сагhаа хойшо ном hударые hүниндөө дэрлэдэг, үдэртөө үбэртэлдэг болобо.

Дуугай, усэд гэжэ үшөө үхибүүн ябахаhаа нэрлүүлдэгшье hаа, мүнөө ехэ болохоhоонь хойшо энэнь мартагдаhан аад, гэртэхиниинь дахин энэ нэрыень зүүлгэжэ эхилээ hэн.

— Энэмнай юугээ мүнхижэ эхилбэ даа, хашартай. Баhал hалаха, hандахаа болихонь гээбы, өөртөөшье, хүндэшье амар заяа үзүүлхэгүйнь, —гэхэ мэтээр үбгэн абаньшье, hамганиинь гэмэрэлдэнэ.

Урдын hургуули багатай хүндэ ном уншажа ойлгохо амар бэшэшье hаань, тэрэ номhоо hалаха hандахаяа болинхой. Теэд ганса номоор холо ошохо бэшэш. Кукурузатай зааханшье туhөөтэй, адлишуу ямар ургаса манай эндэ ургадаг бэ, сагай уларилайшье хубилхые шэнжэлэн үзэхэ, таряашан болоhон туршалгаашье тобшолон тодорхойлхо, юрэеэ, нэгэ үгөөр хэлэбэл, хамаг шадал зэргээ гаргаха бологдоо hэн. Тиихэ хүсэлшье, зоригшье тэрээндэ байшоо. Усэд, нэтэрүү гэhэн нэрэ тэрэ дэмыл зүүгээгүй. Нютаг зоной нюдэн хурса, ухаан бодолыньшье сэсэн мэргэн. Тэрэнэй шэнжэ шанар тухайнь сохом тудажал хэлсэнhэн, тиихэдээ мүүшэлжэ бэшэ, харин hайшаажал үршөөгөө ёhотой.

Нэгэтэ нютагай коммунистнууд сугларжа, шэнэ ургамалые нютагжуулха тухай, адууhа малаа hайнаар үдхэхэ тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэбэ. Тиигээд хэн хаана хүдэлхэб гэжэ шиидхэhэн юм. Эндэ коммунист нүхэр Согтоев хүсэд сэхэлдээгүй байгаашье hаа, кукуруза ургуулха болоhон.

— Бү мэдэ, юунhээ боложо имэ даалгабари абашоо хүнбиб: үнинэй hанажа, хүсэжэ ябаhандаа гү, али үсэд халаа үсэд руунь ябаха гэжэ бодоо хүн гүб—юрэдөөл, туршаад үзэхэ гэжэ бодоо hэм. Хүрьhэтэ дэлхэйе эдлэжэ, ажамидаржа байhан аад, юумэ ургуулхаhаа тухашарха гээшэм юун юм, hаhа үеэрээ хара шоройтой носолдожо, газараа танихатай болоо ёhотойб гэжэ өөрөө өөртөө үсэрхөө hэм,—гэжэ тэрэ мүнөө хөөрэнэ.

Теэд нигэжэ үсэрхэхэнь зүйтэйл байгаа ёhотой. Энэмнай коммунистын харгыл гээшэ бэзэ. Энэ харгыгаар ябаhан хүн хүнгэниие бэдэрдэггүй, харин хүшэр хүндыень лэ бэдэрдэг ха. Имэ хүнүүд этигэл, зориг ехэтэй, хүсэhэнөө абажал баладаг.

Согтоевтой нигэжэ хөөрэлдөөд байхадаа, нюумгай зоригтой хүнүүд бии, тэдэнэй нэгэн энэ хүн гээшэ ха гэжэ бодоо бэлэйб. Үсэд, нэтэрүүшье хүн гэ, зоригтойшье хүн гэ —адлил үдхатайгаар Согтоевто хабаадана. Энээн тухай тэрэнэй hүүлэй жэлнүүдэй намтар баhал гэршэлнэ.

....Кукурузашан Согтоевой даажа абаhан түрүүшын 50 гектар талмай. Туршалга. Шэнэ юумэн шэнэл ха юм даа. Шэб харанхы hүни таамаг алхалжа ябаhан шэнги ниишээшье, тиишээшье бүдэрэн тулгарлахаш. Үлүү дутуу юумэн олон. Ядахадаа, шэбхэеэ хэзээ гаргахаяа, хайшан гэжэ туhалхаяа мэдэхэгүй, урэhэеэшье танихагүй, тиигээд квадрат таргааб гэжэ минии лэ бэеэ туляаhан.

Үшөө али олон юумэндэ хэды шэнээн хара хүлhэн адхараа6, хэды hүниин нойр алдагдаhан гээшэб? Тооложо барахын аргагүй. Тиибэшье түрүүшын ургаса! Бага... Юумэ гараагүй гэхэдэ болохо. Олон хүнэй урма хухараа.

— Энээнhээш юумэ олож абахамнайшье худал ха даа,— гэhэн хүүр зугаа дары гараба. Илангаяа колхозой тэрэ үеын хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө имэшүүр үгэнүүдэй гараhаниинь гомдолтой байгаа.

Зүгөөр Согтоев өөрөө урмаа хухараагүй, харин шэрүүн хара шарайнь задаржа, баярай оньhоор дулаасан

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

Буряадай АССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сессиин нээгдэхэ тухай

Буряадай АССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси Соведүүдэй 2-дохи байшангай Ехэ зал соо 1964 оной ноябриин 2-то, үглөөнэй 10 часта нээгдэхэ.

Метеорологуудай уласхоорондын харилсаа холбоон

Москва болон Вашингтондохи дэлхэйн метеоцентрнүүдэй хоорондо метеорологическа информацинуудые саг үргэлжэ абалсаха хүдэлмэри октябриин 28-да Москвагай сагаар 12 часта эхилээ. Москваhаа Вашингтон, Вашингтонhоо Москва сагай уларилай картанууд дамжуулагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гидрометео-албанай главна управлениинхидэй ТАСС-ай корреспондент Н. Железновто мэдээсэhэнэй ёhоор, хэдэ хэдэн hалбариин талаар научно-техническэ харилсаа тогтоохо тухай, түсхайлбал, Москва болон Вашингтондохи дэлхэйн метеорологическа центрнүүдэй хоорондо харилсаа холбоо байгуулха тухай Советскэ Союз США хоёрой хоорондо hүүлэй үедэ хэлсээн баталагдаhан байна. Сагай уларил тухай мэдээнүүдые хэлхеэ холбооной сэхэ замаар үдэр бүри абалсажа байха гэжэ шиидхэгдэhэн байна.

Москва-Вашингтон гэhэн лини

Мэдээнүүдые ингэжэ абалсаха гурим сагай уларилай алба хэдэг газарнуудай бодото хүдэлмэридэ угаа шухала туhа нэмэри болоно гэжэ совет мэргэжэлтэд тоолоно. Энэ гурим бүмбэрсэг дэлхэйн хойто талын хубидахи, сааша саашадаа бүхы бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи агаарай байдал болон сагай уларил тухай дэлгэрэнгы мэдээнүүдые хоёр центртэ богонихон саг соо суглуулха арга олгохо байна.

Мүнөө имэ мэдээнүүд ажаглагдаhан үеhөө хойшо 6—7 часhаа ехэ бэшэ сагай үнгэрөөд байхада метеоцентрнүүдтэ абтаха, зарим түхэлэй мэдээнүүд бүришье түргэнөөр абтаха юм.

Москва болон Вашингтондохи дэлхэйн центрнүүдэй абалсаhан сагай уларилай түрүүшын картанууд фототелеграфаар дамжуулагдаа, тэдэниие саашадань электронно-тоололгын машинануудаар шэнжэлхэдэ таарамжатай байна. Москваhаа дамжуулагдаhан карта СССР-эй газар дээрэ болон Баруун Европодо сагай уларилай ямар байhые уридшалан тодорхойлhон байха юм. Бүмбэрсэг дэлхэйн баруун талын хахад тушаа зохихо мэдээсэлнүүд Вашингтонhоо абтаа.

Саашадаа имэ мэдээсэлнүүд бүри үргэнөөр абтадаг болохо гэжэ ТАСС-ай корреспондентда дуулгаhан байна.

СССР-эй болон США-гай метеорологуудай хоорондохи харилсаа холбооной үргэдэлгэ хоёр ороной хоорондо научно-техническэ харилсаа хүгжөөн бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туhа нэмэри болоно гэжэ советскэ бэрхэ мэргэжэлтэд мэдүүлнэ.

Москваhаа мэдээсэнэ

ХҮДӨӨ ТОСХОНУУДЫЕ ЭЛЕКТРИЖҮҮЛГЫН ГЭЭГДЭЛЫЕ ЗАЙСУУЛХА

МОСКВА, октябриин 28. (ТАСС). Башкирай болон Буряадай АССР-тэ, Алтайн, Красноярска, Приморско хизаарнуудта, Белгородско, Куйбышевска, Курганска, Омско, Оренбургска, Смоленскэ, Томско болон Шэтын областьнуудта хүдөө ажахые электрижүүлхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр хэгдэнэ. СССР-эй Энергетикын болон электрификациин гүрэнэй үйлэдбэриин комитедэй коллегиин шиидхэбэри соо нигөжэ тэмдэглэгдэнхэй. Российн Федерациин тосхонуудта энергетигүүдэй хэhэн хүдэлмэриин дүнгые түс коллеги хаража үзэhэн байгаа.

Энэ гээгдэл республикын юрэнхы дүнгүүдтэ нүлөөлөө: барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин юрэнхы хэмжээнэй талаар, хүдөө нютагуудта электро-дамжуулгануудые ашаглалгада үгэхэ талаар юhэн hарын түсэб дүүргэгдээгүй. Энээнэй гол шалтагаан гэхэдэ, нютаг нютагуудта электро-хабсаргагшадай ажал үшөөл муугаар эмхидхэгдэнэ, оньhожоруулагдаhан колоннонууд, барилга-хабсаралгын управленинүүд заримдаа техникые тулюураар ашаглана. Хүдөөдэ электро-дамжуулгануудые бариха талаар Урда болон Дунда Ураалда, Алтайда шэнээр байгуулагдаhан трестнүүд өөhэдынгөө мэдэл доро байhан организацинуудай хүдэлмэриие хүсэд hайнаар хүтэлбэрилжэ шадаагүй: барилгануудай хүдэлмэриие hулаар хинаа, бодото туhаламжа дутамагаар үзүүлээ. Хүдөөгэй электро-дамжуулгануудые барихада хэрэгтэй болохо столбнууд, түмэр-бетон тулгануудые болон бусадые үгэхэ хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэhэн байна.

Бүхы областьнууд, хизаарнууд болон автономито республиканууд хүдөөгэй электро-дамжуулгануудые ашаглалгада үгэхэ жэлэй түсэбые дүүргүүлхыень комитедэй главсельэлектросетьстройе, трестнүүд болон оньhожоруулагдаhан колоннонуудай хүтэлбэрилэгшэдые коллеги уялгалаа.

ШҮҮМЖЭЛЭЛ АНХАРАГДАХА БЭЗЭ

Тоосоото һунгуулиин суглаанһаа

— Үнгэрһэн тоосоото үедэ совхозойнгоо үйлэдбэриие гээгдэлһээнь гаргаха талаар партийна комитет, отделенинүүдэй партийна эхин организацинууд шилээд ехэ хүдэлмэри хээ. Тэрэнэй зэргээр совхознай һү, мяха абаха, гүрэндэ худалдаха юһэ һарын түсэб үлүүлэн дүүргэв. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, 2200 центнер ехэ һүн гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктнүүдтэ тушаагдаа. Малшадай һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб декабриин 5-да дүүргэхээр тэмсэжэ байна. Ороһо тариншье яһала һайнаар ургуулагдаа, гүрэндэ ороһо тушааха жэлэйнгээ уялга болзорһоонь урид дүүргэнхэйбди, хүрэнгын үрэһөөр, малла эдюулхэ ороһоор хэрэгтэй соогоо өөһэдыгөө хангаабди,—гэжэ Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь нүхэр Раднаев тоосоото элидхэл соогоо тэмдэглэһэн байна.

Үнэхөөрөөшье эдэ түйлагдаһан амжалтань партийна организациин эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри хүн зоной дунда аша үрэтэйгөөр ябуулдаг, социалис мүрысөө зүбөөр ударидадаг болоһоной үрэ дүн мүн гэжэ тоолохоор байна. Һүүлэй үедэ отделенинүүдтэхи партийна эхин организацинууд өөһэдыгөө эмхидхэхы, хүтэлбэрилхы үүргые шилээд дээшэлүүлнэ, коммунистнуудшье эдэбхи үүсхэлтэйгээр олоной урда жагсан дабхина гээшэ.

Гэхэтэй хамта элидхэл соошье, үгэ хэлэгшэдэй тэмдэглэл дотор партийна хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд элирхэйлэгдэбэ. Партийна комитет болон совхозой дирекци халаа ниитынгээ мал һүрэгые үсхэбэрилхэ асуудалда анхаралаа үшөөл һулаар хандуулһан зангаараа. Тиигэжэ олон мал гарзалаа, эхэ мал һубайраа. 9 һарын туршада ажахы дотор аяар 5500 гаран хонин гарзалһан байна. Элдэб юрэ бусын үбшэн хамшагтай ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд мууса тэмсэнэ.

Ажахын һалбаринуудтахи хүндэ хүшэр, бар хүсэнэй ажал оньһожоруулха талаар баһал мүргэй юумэн бүтээгдэнэгүй. Жэшээнь, тэжээл бэлэдхэлгэн дээрэ оньһон техникэ үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ гоё гоёор хөөрэлдэһэн аад, үнэндөө хэлсэһэнээ мартажархиһан зэргэтэй. Совхозой партком өнэ ушарые мэдэжэ байгаад, анирагүйхэн, үлэ мэдээшэ болоод һууһан байха. Һаалиин гүүртэнүүдтэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхолго мүн лэ хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абалга урданайхида орходоо хэмжээниинь дээшэлээшье һаа, харин совхозой худалдажа оруулһан олзонь гаргашаяа харюулжа шадаагүй байһаар. Ажахымнай үшөөл гээгдэнги, һула экономитой, гарзатадаг совхоз нэрэтэй зандаа. Энэ гол шухала асуудал тушаа партком, отделенинүүдтэхи партийна эхин организацинууд нарин нягтаар анхаралаа табинагүй. Тиигээдшье парткомой секретарь тоосоото элидхэлээ шүүмжэлхы бэшээр хэбэ, дутуу дундануудые, ушарһан элдэб алдуу эндүүнүүдые хүсэд ёһоор элирхэйлжэ шадаагүйнь гэмшэлтэй. Үнэн руунь хэлэхэдэ, элидхэл тиимэ шүдэргүйхэн байшоо.

Эдэ бүгэдэн тушаа, мүн бусадшье дутагдалнууд тухай коммунистнууд нүхэд Цыбжитов, Доржиев, Цыренжапов, Гладких, Дашиев болон бусад тэмдэглэһэн байна. Эдэнэй хэлэһэн шүүмжэлхы удхатай ажаглалтанууд, дурадхалнууд тушаа шэнээр һунгагдаһан партком анхаралаа табиха уялгатай.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
манай штатнабэшэ корр.
Хоринын үйлэдбэриин управлени.

БАРИЛГАШАДАЙ ХҮДЭР ГАРААР

Агуухэ Октябриин хэндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хабаадалсаһан Улаан-Үдымнай барилгашадай олонхинь ажалайнгаа бүтээсые үдэр бүри дээшэлүүлжэ, халаанайнгаа нормо үлүүлэн дүүргэдэг болоо. Промышленна предприяти, шэнэ гэр байранууд тэдэнэй хүдэр гараар бодхоогдоно.

Хэдэн жэлэй саана олон гэрнүүд городоймнай алишье зүгтэ бодхоогдожо эхилөө һэн. Һара, жэлэй үнгэрхэ бүри эдэ гэрнүүд ашаглалган тушаагдажа, городоймнай түхэл шарай хубилгаа. ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг Орешковэй нэрэмжэтэ тосхон оройдоо хоёр жэлэй туршада болбосон түхэлтэй болгогдоо. Һүүлэй үедэ хэды иимэ тосхонууд город тойрон баригдан бодхоогдоо гээшэб! Хэдыхэн жэлэй саада тээхи хуушан барилгые мүнөөнэй томо һаруул гэр байрануудтай сасуулжа болохо аал?

Культурна ажаһуудалай барилга олоор эрхилэгдэнэ. Городоймнай барилгада техникэ хэрэглэгдэжэ, барилга түргөөр, һайнаар, хямдаар эрхилхэ эрилтэ шиидхэгдэжэ эхилээ. Советскэ райондо бодхоогдожо байһан лесотехническэ училищиин барилга түргөөр ябуулагдана.

Мүнөө Октябрьска райондо шэнэ барилга олоор эрхилэгдэнэ. Эндэ олон барилгашад шалгаран гараһаар. 1-дэхи СМУ-гай барилгашад Валентина Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсэдэ байрын шэнэ гэрнүүдые бодхоожо байна. Нүхэр В. С. Воробьевой даадаг участогта гурбан бригада—штукатурщигуудай хоёр, модошо дархашуулай нэгэ бригада ажаллана. Тэдэнэй хүсөөр түс бүриһөө 5 дабхар хоёр гэр, столово, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха комбинат баригдажа байнхай. Даажа абаһан ажалаа декабрь соо дүүргэхэ уялга тэдэнэр абаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ 1. Эндэл һая болотор хуушан налшагар гэрнүүд һуудаг бэлэй. Харин мүнөө харагты, харлашаһан бараагуудай орондо бодхоогдоһон шэнэ гэрнүүд жэрылдэнэ. 2. Улаан-Үдын Советскэ район. Лесотехническэ училищиин гэрэй барилга дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ
фототекст.

ШЭНЭ ЭРИЛТЭДЭ ТААРАМААР

Ой модоной промышленностиин, модо болбосоруулгын предприятинуудта экономическа хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудал профсоюзай обкомой пленум дээрэ табигдаа. «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудта энэ хүдэлмэриин хэр зэргээр эмхидхэгдэһэн, тэрэниие һайжаруулха тухай комбинадай начальнигай орлогшо Койковой элидхэл, Хандагатайн леспромхозой директорэй орлогшо Шульгинай, Худанай леспромхозой главна инженер Медельдиновэй нэмэлтэ элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Экономическа шэнжэлэлгэ хэхэ ниитын, нормо тогтоохо бюронуудай хүдэлмэри эрид һайжаруулаагүй һаа, тэдэнэй ажалда хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые олоор хабаадуулаагүй һаа, предприятинуудай ажалда амжалта түйлагдахань бэрхэшээлтэй гэжэ ой модоной, модо болбосоруулгын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой пленум дээрэ тон зүб заагдаба.

Промышленна продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ, өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, элдэб янзын гаргаша бага болгохын тула экономическа хүдэлмэри һайжаруулха, тэрээндэ олонниитые хабаадуулха хэрэгтэй болоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ экономико шудалха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Энэнь ойлгосотой. Бодото байдалые хараадаа абан, ажахые мэдэжэ үйлэдбэрээ хүтэлбэрилхэдэ түсэб даабари дүүргэгдэнэ, арга боломжо элирүүлэн хэрэглэгдэнэ.

Республикымнай ой модоной промышленностиин предприятинуудта энэ ажал мүн лэ һайжаруулагдажа байна. Комбинадай эгээл томо предприятинууд болохо Хандагатайн, Шулуутайн леспромхозуудта, Онохойн модоной комбинадта, Сэлэнгын, Байгалай модоной баазануудта экономическа хүдэлмэри эмхидхэн хүтэлбэрилхэ главна экономистнууд —директорэй орлогшонор томилогдоо. Экономико шэнжэлхэ ниитын бюро, нормо тогтоохо бюро комбинадай леспромхоз, предприяти бүхэндэ эмхидхэгдээ. Эдэ бүгэдын ашаар леспромхоз, предприятинуудай бодото байдал шэнжэлэгдэжэ, үйлэдбэриин асуудал зүбөөр шиидхэгдэжэ эхилээ.

Комбинадай олонхи предприятинууд һайн үрэ дүн түйлажа байна. Валовой продукци үйлэдбэрилхэ 9 һарын түсэб бүхы дээрээ 101,3 процент, модо шэрэлгэ 102,3 процент, шпала хюрөөдэлгэ 109,6 процент, модо хюрөөдэлгэ 108,3 процент дүүргэгдээ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 101,6 процентдэ хүргэгдөө. Үйлэдбэрилдэг продукциин өөрынь үнэ хямдаруулагдажа, 215,0 мянган түхэригэй алмалта хэгдээ. Экономикын асуудалаар һонирходог, үйлэдбэри шудалдаг болоһоной түрүүшын горитой үрэ дүнгынь иимэ.

Харин ой модоной промышленностиин арга боломжо хүсэд һайнаар хэрэглэгдэнэгүй, гээгдэжэ ябаһан предприятинууд үшөө бии байһаар. Үнгэрһэн 9 һарын туршада Хүрбын, Шулуутайн, Горхоной, Худанай леспромхозууд муугаар ажаллаа, түсэбөө дүүргээгүй. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, түс леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үйлэдбэрээ зүбөөр эмхидхэжэ шадаагүй.

Итанцын, Хандагатайн леспромхозуудта, Онохойн модоной комбинадта эмхидхэгдэһэн ниитын бюро үйлэдбэриин шухала асуудалаар саг үргэлжэ һонирхоно. Комбинадай олон предприяти продукци хэрэгтэй сорт сортоорнь дүүргэхэ даабаряа дүүргэдэггүй, тиимэһээ ехэ гарзада ородог. Үйлэдбэриин шухала асуудал—түсэбые хараалагдаһан бүхы зүйлнүүдээр, сорт сортоорнь дүүргэхэ асуудал түс леспромхозуудай ниитын бюрогой анхаралда абтанхай. Тиимэһээ Итанцын, Хандагатайн юһэн һургуули леспромхозуудта леспромхозууд түсэбөө бүхы показателяар дүүргэдэг, финансово-ажахын талаар һайн болонхой.

Ямаршье предприяти, участок бүхэндэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга боломжо яһала бии. Ойрын хэдэн жэлэй туршада ой модоной промышленностьда ажалай бүтээсэ хоёр дахин дээшэлүүлхэ эрилтэ табигданхай. Тиин гэһээнь, Баргажанай, Шулуутайн, Худанай, Ардасаанай леспромхозуудта олон автомашина ашаглагданагүй, миин байлгагдана. Тэдэниие зүбөөр хэрэглээ һаа, 9 һарын туршада үшөө 285 мянган кубометр модо шэрэжэ болохо байгаа.

Ажалай эмхидхэл һайжаруулан, хүдэлмэриин сагые зүбөөр хэрэглээ һаа, экономическа талаараа һайн үрэ дүн түйлагдаха. Энэ асуудал нормо тогтоолгын ниитын бюрогой гол анхаралда байха ёһотой. Ажалай муугаар эмхидхэһэн шалтагаанһаа хүдэлмэриин сагай үедэ миин байха ушар яһала олон үзэгдэнэ. Хүдэлмэриин сагые миин гээһэнһээ уламжалан, түрүүшын хахад жэлэй туршада 36,0 мянган кубометр модон дутуу бэлэдхэгдээ. Ажалай эмхидхэл нарижуулан һайжаруулха, хүдэлмэриин саг дэмы гээхэ ушар усадхаха шухала гэжэ пленум дээрэ онсо тэмдэглэгдээ. Бага комплексно бригаданудай хүсэ шадалаар модо бэлэдхэн таллуулхада, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга олдоно. Энээниие хэдэн жэлэй дүй дүршэл элирүүлэн харуулба. Хандагатайн леспромхозой нүхэр А. П. Кудряшовой даадаг бага комплексно бригадын үүсхэлээр һара соо 1500—2000 кубометр модо бэлэдхэхэ мүрысөөн республика дотороо дэлгэрэнхэй.

Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлбэл, ажалай бүтээсэ ехээр дээшэлүүлжэ боломоор. Модо бэлэдхэхэ, болбосоруулха ажалда шэнэ, түрүү арга, дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхын тула түрүү дүй дүршэлэй юһэн һургуули леспромхозуудта эмхидхэгдэнхэй. Ажалай нормо зүбөөр тогтоохо асуудалда участок, цех, хүдэлмэришэнэй ажалладаг газар бүхэндэ анхарал хандуулха шухала. **Экономикын асуудал һонирходог болоһоной ашаар найма һарын туршада продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдаа, 287,0 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдэһэн байна.**

Ой модоной промышленностиие хүгжөөхын, үйлэдбэриие зүбөөр хүтэлбэрилхын, бии байһан арга боломжо элирүүлэн хэрэглэхын тула экономико шудалха, экономическа шэнжэлэлгэ хэхэ, ажалай нормо тогтоохо бюрогой хүдэлмэри һайжаруулха шухала.

Тюменскэ область. Туулайнуудые үдхэдэг «Луговской» совхоз гүрэндэ мяха тушаадаг ехэхэн ажахы юм гэжэ үнинэй энэ багтаа суутай болонхой. Эндэхи фермэ дээрэ жэлдээ 16.000 гаран туулайнууд тэжээгдэжэ, 10.000 гараннинь гүрэндэ тушаагдана. Туулайнь мяхан шанар һайнтай, түсэбынь ходоодоо үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Зураг дээрэ: туулайнь фермын городок.

ТАСС-ай фото.

„ҮСЭД“ ХҮН

(Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

байгаа һэн: гараараа барижа, нюдөөрөө хаража шэбшэхэ, шэнжэлхэ юумэн бии болоо.

1959 он. 100 гектар талмай. Шэнжэлгэ хэхын тула хэдэн участогууд таһалагдана, участок бүхэндэ ондо ондоо арга дүрэ, агротехникэ хэрэглэгдэнэ. Ажалшье хэдэ дахин ехэ болобо. Одоо Жамсо Гомбоцыренович поли дээрээл хонодог үнжэлэг үнинэй болонхой.

— Тэрэ үеын үбэл, хабар багаар манай Дээдэ-Голой поли дээгүүр хойно урагшаа алхалһан хүниие заатагүй хараха һэнгэ. Заримашуулнай «энэмнай яагааб иихэдэв?» гэһэн һажаглангы асуудал табидагшье һэн,—гэжэ нютаг зониин хэлсэнэ.

Тиигэһээр ургаса хуряалгын сагай ерэхэдэ, одоол юуб гэһээ: метр үндэрһөө дээшэ гарабагүй. Сүхэрхөөр саг ерээ гэхэдэ, үгы даа.

Согтоевой гэртэньшье, газааньшье ургуулһан кукурузын эшэ набша үндэһэтэйгөө, үрэһэ хүрэнгэ, шэбхэ шорой дүүрэнэ. Гэртэхинииньшье хашарһаар үнинэй, теэд яахаб, орхи гэхэдэ орхихо бэшэ — яана гээд хэрэглэхэеэшье болишонхойнууд.

Харин кукурузашан болохо, «талын хатантай» танилсаха гэһэн хүн бүлэнһөөшье, һамгаяашье мартажархиһан, нөөхитэйгөөл болосолдоно. Теэд хэн яажа мэдэхэб, эгээл энэ үедэ шэнэ ургамалай абари зангынь танигдажа, агротехникын нюуса үмхэ үмхөөр суглуулагдажа, дүй дүршэлшье бии боложо байгаа аалам.

Хойто жэлынь, 1960 ондо, 150 гектар дээрэһөө га бүхэнэй 300 центнер силос дараад байхадаа, одоошье хара хүлһэнэй харюу ерэжэ эхилбэ гэжэ баярлахадаа, Согтоев тэрэнээ хүндэ ойлгуулаагүй байха. Харин өөрынь лэ урма зориг, хүсэл этигэлынь бадаржа, ажалайнгаа урагшатай болоһониие бэе дээрээ мэдэржэ баясаа ёһотой. «Юу энээнтэй носолдожо, бэеэ тамалжа байнаш, хая даа саашань» гэхэ мэтээр сэхашье, доогууршье хэлсэдэг хүнүүд тэрээнтэй адли кукурузадаа этигэдэг болоһониинь энэ хүнэй ехэхэн илалта гээшэ гэжэ лаблаха бологдоно. Иимэ илалта үсөөхэн лэ хүндэ, бэрхэшээлтэ харгыгаар ябаха зоригтой хүндэ ерэдэг.

Саашадаа жэл бүри үшөө ехэшье амжалта түйлагдаа: 1961 ондо—гектарай 470, 1962 ондо—500, нёдондо жэл—370 центнер ургаса абтаһан. Мүнөө жэлэй ургасыень олон хүн хараһан байха. 3—4 метр үндэртэй ой тайга шэнги үдхэн ургаса манай уншагшад фото-зураг дээрэһээ хараһан, уншаһан байха.

Теэд мүнөө Согтоевые гансал ургаса һонирхуулхаяа болинхой. Ажал багатайгаар, үнэгүйгөөр ехэ ургаса абаха—иимэ зорилго тэрэ урдаа табина. Мүнөө жэлэйнь үрэ дүн баг-саамжалан харуулхада иимэ: центнер силостэ тарташалһан ажалые нэгэ хүн дээрэ тоолоходо, тэрэнь 11 минута, силосэй өөрынь үнэ сэн 0,44 түхэриг болоо. Үшөө нэгэ тоо: хэрбээ Согтоевой звеногой хүн бүхэн 10 һара соо 474 түхэриг салин абаа һаань, абаһан продукциинь сэн—10035 түхэриг болоно. Эдэ тоонуудые манай орон соо суурхадаг эрхим кукурузашадай ажалай дүнтэй сасуулхада боломоор даа! Энээгээр һанаан үшөөл дүүрээгүй. Мүнөө жэлэй ажалай дүн олон асуудалнуудые Согтоевой урда табяа: үһалуурая үргэдхэхэ, ажалаа үргэлжэдэнь оньһожоруулха, үрэһэ хүрэнгэеэ һайжаруулха гэхэ мэтэ интенсификациин олон янзын түлхюурые бариха һанаан бии. Һанаһандаа хүрэжэ, һарбайһанаа абажа шадаха гэжэ энэ «үсэд» хүндэ этигэмээр.

Теэд юунэй түлөө энэ хүн иигэрээ, түрэлхидөө мартатараа, оролдоо, үсэрхөө гээшэб? Ондоо хүнгэн ажалда ябаха аргатайшье ха юм: һайн механизатор, ямаршье машиные жолоодожо шадаха, дархалжашье шадаха, олзо салинтай ондоошье ажал хэхэдээ, хүнһөө дутуу байхагүй. Үшөө тиихэдэ дайнай мүр сараа мүнөө болотор бэеһээнь һалаагүй, эмнүүлхэшье аргатай, бэеэ хүнгэнөөр абаад ябаха эрхэтэйшье хүн. Али алдар соло, албан ямба хэрэгтэй болоо гү?

Иимэ нэгэ һонирхолтой ушар тэрэнэй хуби заяанда болоһон юм. Дайнай үе. Москвае хамгаалһанай һүүлээр Волгоград шадар һэн. Нэгэтэ газар тэнгэри хоёр ниилэнхэй. Хүн зоной зэрлиг муухай хашхаралдаан. Мэдээгээ табиһан Согтоев забда залигүй бүүдажал, бүүдажал байна. Гэнтэ мэдэн гэһээнь, урга амань бисаршаһан, улаан шуһандаа зууралдашоод, газарта хэбтэжэ байба. Буугай һомон, бомбо, гранатануудай тэһэрһэн газартань бүри шангаар няалдуулна. Тиигэжэ хэбтэтэрнь, зөөлэн шорой алха соонь баригдаба. Үнэрдөөд үзэхэдэнь, түрэл Хаяа нютагайнь хара шоройн үнэр соробхилно. Түрэл шорой, түрэл газар минии шуһантай зууралдажа, улам үрэжэл ехэтэй болохонь. Иигэжэ улаан шуһаараа урөжүүлһэн газараа хэндэ бузарлуулхамнай гээшэб, бодо, бууда, ала! Газарнай сэбэр байг!—иимэ захиралта сэдьхэлэйнь гүн сооһоо гараа һэн. Теэдшье үсэд зангынь хүдэлжэ, шархатаа[...] һаа, дахин бодожо буудаа бэлэй.[...] зарайнь хара шоройн иимэ ехэ [...] үгэһэн юм.

Энэ ушар манай табиһан асуу[...]да дүүрэн харюу үгэнэ бэзэ. Н[...] гайнтаа хара шоройдо, хүрьһ[...] дэлхэйдэ дурлаһан хүн газар[...] юунда һалахаб, тэрээнтэй зуурал[...] хаяа юунда жархөхэ бэлэй.

Һүүлдэ тэрэ намда иигэжэ түү[...]раа һэн.

— Газар эдлэхэдээ, хүн жарга[...] эдлэдэг.

Энэ үгыень зүбшөөхөөр лаа. А[...] дэлхэйн амта таниһан хүнэй [...] гэжэ мэдэхээр.

* * *

Хожомынь үнөөхи нүхэр Дам[...] Очировичтайгаа дахин уулзаа һ[...]

— Зай ямархан хүн байнаб?—[...]жэ тэрэмни асууба.

— Муу бэшэ хүн хаш.

— Юу хэлэнэш даа, тэрэнэя [...]сэд ойлгоогүй байнаш. Энэмнай [...]най бригадые тэжээжэ байһан [...] гээшэл. Ай даа! Болоод үзыш, [...] манай «Дружба» колхоз 1700 [...] кукуруза тарина.л. Энээнэй ехи[...] табяаб? Согтоев. Жэл бүри [...] бүхэндөө 15—17 тонно силос [...]хэ гээшэш юуб гэжэ ойлгоно гү[...] Мүнөө манай бригадын фермэ [...] һаалиараа управлени соогоо [...] һуури эзэлнэ. Энэ хэнэй ашаар[...] Согтоевой.

— Тиигэз һаа, «үсэд», «нэг[...] гэһэн үгыешни ойлгоогүй байна[...]

— Ойлгоогүйш. Энэшни өһө[...] коммунистын «үсэд» зан г[...] Иимэл «үсэдтэй» хадаа коммун[...]лэ байдаг бэшэ юм гү?

— Одоол ойлгосотой.

М. НИМАЕВ.
Мухар-Шэбэр.

ЭКОНОМИКО—МАНАЙ ГОЛ ПОЛИТИКА

„Пролетариадай диктатурын үедэхи экономико ба политика“ гэһэн В. И. Ленинэй зохёолой тунхаглагдаһаар 45 жэлэй ойдо

Граждан дайнай фронтнууд дээрэ буугай дуунай үшөө замхаагүй байхада, В. И. Ленин капитализмда эсэргүү тэмсэлэй шиидхэхы фронт болохо экономико тушаа партиин анхарал хандуулһан юм. «Бүхы дэлхэйн буржуйнар ямар ушарһаа большевизмдэ эсэргүүсэн галзуурнаб, хамаг хаба шадалаа гарган аашалнаб, большевигүүдтэ эсэргүү сэрэгэй добтолго, хорото үгэсэлгэнүүдые хэнэб гэхэдэ, сэрэгэй хүсөөр бута дараагүй һаамнай, общественна ажахые шэнэдхэн байгуулгын талаар большевигууд зайлашагүй илаха гэжэ тэдэнэр һайн мэдэнэ. Теэд тэдэнэр тиимэ гуримаар бидэниие бута даража шадахагүй» гэжэ Владимир Ильич «Пролетариадай диктатурын үедэхи экономико ба политика» гэһэн гайхамшаг зохёол дотороо бэшээ бэлэй. (Зохёолнуудай 30-дахи том, 90-дэхи хуудаһан).

Буржуазна контрреволюциие сэрэгэй хүсөөр дараһан, империалис булимтарагшадые бута сохиһониинь — Совет засагые батадхахын түлөө тэмсэлдэ манай ороной ажалшадай түйлаһан асари ехэ илалта мүн. Гэбэшье ниитын байгуулалта байһан капитализмые бүрин илахын тулада гансахан сэрэгэй, политическэ амжалтанууд үшөөл дутамаг байгаа. Шэнэ, социалис байгуулалтын экономическа талаараа булюу һайниие, жэзэ бүриин дарлалта ба мүлжэлгэһөө арад зониие хахасуулха тэрэнэй арга шадабариие бодото дээрэнь харуулхаһаа гадна, мүн хүн бүхэндэ ажана байдал, общественна түгэс хүгжэлтэ хангаха шухала байһан. Энэ экономическа зорилго амжалтатайгаар шиидхээд байбал, манай орон дотор капитализмые социализм хүсэд бүрин, эсэслэн илажа шадаха, бусад оронуудай арадуудые революционно үзэл бодолоор нэбтэрүүлэн зоригжуулха, дэлхэйн революциин хүгжэлтэдэ эрхим зэргын туһа хүргэжэ болохо байһан юм.

«Пролетариадай диктатурын үедэхи экономико ба политика» гэһэн В. И. Ленинэй зохёолой түүхэтэ ехэ удха шанар түбхын түрүүн юуб гэхэдэ, энэнь, мүн тэрэ үеын ондоошье зохёолнуудынь, социализмын түлөө тэмсэлэй гол зүйл болохо экономическа байгуулалтада партиин, арад зоной гол анхарал хандуулдаг байгаа. Ленинэй политика бол ондоо гүрэнүүдтэ эсэргүү дайн үүдхэлгын гуримаар бэшэ, харин түүхэдэхи түрүүшын социалис гүрэниие экономическа талаарнь бэхижүүлжэ, революцияа саашадань хүгжөөхэ, гүнзэгырүүлхэ зорилго табидаг бэлэй. Троцкистнуудай, «зүүнэй коммунистнуудай» дурадхаһан ёһоор, буу зэбсэг хэрэглэжэ революциин суртал бодолые бусад арадуудай дунда дэлгэрүүлхэ бэшэ, харин экономическа байгуулалтадахи манай амжалтануудаар, ульгэр жэшээгээр олон түмэн ажалшадай ухаан бодолые социализмын талада тэдэниие хандуулха, капитализмһаа социализмын үлүү һайниие бодото байдал дээрэ харуулха шухала байһан юм.

Бэрхэтэй хүндэ 1919 ондошье Октябриин хоёрдохи ойе тэмдэглэхэ зуураа, В. И. Ленин капитализмые булиһан манай илалтые түбхын түрүүн экономическа фронт дээрэхи амжалтануудаар тодорхойлоо бэлэй.

Энэмнай капитализмһаа социализмда орохо забһарай үеын эхин байгаа. Экономикодо ажахын гурбан гол формо: социализм, жэжэ товарна ажахы, капитализм бии байһан. В. И. Ленинэй бэшэһэнэй ёһоор, «илагдаһан аад, хүсэд үгы хэгдээгүй капитализмын, мүн урган мүндэлһэн аад, үшөө хүсэд бэхижээдүй коммунизмын хоорондо» айхабтар шанга тэмсэл ябажа байһан юм. Энэнь гансашье сэрэгэй бэшэ, мүн экономическа тэмсэл байгаад, талха тарья ургуулан абалга, хубаалгада хабаатай дүн тушаа В. И. Ленинэй дурдаһан тоонууд дотор эли тодоор харуулагдаа һэн. Городой хүн зоной хэрэглэдэг талха тарянай хахадые хонжоошод, аралжаа наймаашадһаа ородог байба. Энэнь хүдөө тосхоной жэжэ товарна үйлэдбэридэ түшэглэдэг капитализмын экономическа хүсэн байһан. Тэрээниие сэрэгэйшье, захиргаанайшье хэмжээнүүдээр эсэслэн даража шадагдахагүй бэлэй. Хамтынгаа бүхы ажахые экономическа, эмхидхэлэй талаарнь шэнэдхэн байгуулһанай үндэһөөр, үмсын, жэжэ товарна ажахые хамтын, томо ажахы болгоһоной үндэһөөр лэ капитализмын тэрэ хүсые илажа шадагдаха байгаа.

Политическэ засаг түрые пролетариадай эзэлэн абаһанай һүүлээр капитализмые экономическа талаарнь социализмын илаха тухай Ленинэй заабари Октябриин революциин хойто тээ партиин баримталан бэелүүлхэ политикын хэлбэригүй үндэһэ һуури болоо һэн. Совет арад В. И. Ленинэй зааһан замаар, партиин хүтэлбэри доро ябажа, бүхэдэлхэйн-түүхэтэ амжалта түйлаа.

Совет гүрэн ажахын һандаралые, дайн сэрэгэй хойшолонгые усадхан, томо промышленностиие социалис ёһоор һэргээжэ, хүдөө ажахыгаа хүгжэлтын замда оруулан, экономикодохи капитализмын гол газарнуудта шанга сохилтонуудые хэһэн юм. Тиигэбэшье орон дотор «хэн хэнээ илахаб?» гэһэн асуудал үшөөл хүсэд шиидхэгдээгүй байгаа.

Буржуазие эсэслэн илахын тула хүдэлмэришэн ангиин шиидхэхэ ёһотой бүхы зорилгонуудһаа эгээн шухалань, эгээн хүндэнь юу байгааб гэхэдэ, общественна үйлэдбэрилтын хүсые тон шэнэ, дээдэ шатада дэбжүүлжэ, тэрэнэй үндэһөөр ажабайдалай бүхы һалбаринуудтахи социалис харилсаанай түгэс илалта хангаха шухала байһан. Партимнай оронoo индустриализацилха, хамтарал хамжаануудые эмхидхэжэ, хүдөө ажахыгаа социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгаха гэһэн Ленин багшын түсэб бодото дээрэнь бэелүүлжэ, тэрэ зорилгоёо шиидхөө һэн. Энэ хадаа орон дотордохи капитализмые экономическа талаарнь социализмын бүрин диилэһэн илалта байгаа. Гэхэтэй хамта, Октябриин революциин һүүлээр дэлхэйн капитализмда эсэргүү эгээн шанга сохилтонууд байһан юм.

Жэшээлхэдэ, КПСС бол үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ арад зоной хамаг хүсые элсүүлэн, техническэ дэбжэлтэ тухай, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тухай, экономическа харилсаа наринжуулан һайжаруулха тухай асуудалда саг үргэлжэ анхаралаа хандуулан, орон доторoo социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулаа һэн. Экономическа, соёл болбосоролой талаар гээгдэнги байдал эсэслэн усадхагдаа бэлэй. Советскэ Союз тон хүсэтэй индустриальна гүрэн, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй, дарлагданги арадуудай национально-сүлөөрэлтын тэмсэлэй хүсэтэ түшэг тулгуури болоһон байна.

Ажахыгаа амгалан ёһоор хүгжөөхэ хэрэгтээ эдэ ехэ зорилгонуудые шиидхэһэнэй үндэһөөр, манай арад коммунис общество үргэн далайсатайгаар байгуулжа орохо, эгээн хүгжэнги капиталис оронуудые бүри ойрын жэлнүүдтэ экономическа талаараа ахиха зорилго табиха аргатай болоо. КПСС-эй XXII съездын батлаһан партиин Программа обществын ажалшадай аласайнь зорилго тодорхойложо үгэһэн, коммунизмын түлөө тэмсэлэй шиидхэхы шатадахи экономическа эгээн ехэ, шэнэ зорилгонуудые бэелүүлхэ тодорхой зам зааһан байна.

Марксизм-ленинизм хадаа социализм, коммунизмые экономикын, үйлэдбэрилгын хүсэнэй хүгжэлтын зохихо шататай холбон, эрдэм наукада харша, хубхай хооһон, жэжэ буржуазна элдэб эсын социалис шэглэлнүүдые эрид шууд буруушаан шүүмжэлжэ, шэнэ общество байгуулгын талаар үндэһэгүй хооһон бодол, өөрынгөөл хараа баримталдаг ябадал буруушаан, сэхэ шууд тэмсэнэ.

Улам ехэ далайсатайгаар электрын элшэ хүсэ дэлгэрүүлхэ, хими хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хараа бодол баримталан, манай орон агуухэ Ленинэй зааһан замаар найдамтай дабшана. Социалис индустри хүгжөөгдэхэдөө, шухала хэрэгтэй материальна үндэһэ һуури табижа үгэнэ. Энээниие үндэһэ болгон, манай парти социалис хүдөө ажахыгаа бүхы талаарь хүгжөөхэ, оньһожоруулха, сэхэ шууд интенсификацилха орёо нарин зорилгонуудые шиидхэжэ байнхай.

Партимнай бүхы арга боломжонуудые хараадаа абажа, тэдэниие зүбөөр ашаглаха, бодото дээрэнь бэелүүлхэ совет арадай хаба шадабарида батаар найдан, асари ехэ түсэбүүдые хараалдаг. Энэмнай коммунис общество байгуулха имагта зүб ленинскэ зам болоно.

Октябриин революциһаа хойшо үнгэрһэн 47 жэлэй турша соо мандаһан социалис байгуулалта экономическа мүрысөөнэй талаар капитализмые эрид шууд илаа. Совет арад өнэ илалтада зохихо хубитаяа оруулаанхай. 1913 ондо, революциин урда тээхи Россин промышленна үйлэдбэриин хэмжээн США-гайхиһаа 8 дахин бага байһан аад, харин 1953 ондо СССР-эй үйлэдбэрилдэг продукци США-гайхиин гурбанай нэгэн, 1963 ондо Америкын Холбоото Штадуудай хэм хэмжээнэй 65 процент шахуу болоһон байгаа. Манай хүдөө ажахышье элдэб бэрхэшээлнүүдые дабажа, хэлбэришэгүй урагшаа дабшана. Урдаа табигдаһан ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула шухала бүхы юумэтэй болонхойбди. Хүдөө ажахын материально-техническэ баазань ехээр хүгжөөгдөө.

Совет хүнүүд промышленна предприятинуудта, колхозууд болон совхозуудта, эрдэм-шэнжэлгын эмхи зургаанууд ба конструкторскэ бюронуудта, коммунис байгуула[...] бүхы һалбаринуудта шэн зори[...]гоор ажаллан, дэлхэйе ш[...] хубилгаха агуухэ хэрэгтэ з[...] хубитаяа оруулжа байна. Энэ [...] нэдхэлгын ахиие Октябриин рев[...]циин табиһаниинь мэдээжэ. [...]мышленностиин, хүдөө ажахы[...] дэм болон техникэ хүгжөөлгы[...] лаар, замбуулиниие эрхэ м[...] оруулха талаар түйлаһан ахи[...] бүхэмнай—хуушан байдалда, [...]тализмда сохилто болоно.

Манай агуухэ ороной арад [...] амгалан тайбан байгуулалта[...] мунизмын материально-техни[...] үндэһэ һуури байгуулха х[...] өөһэдынгөө хүсэ шадал, эрдэ[...] гэжэл ба ажалые зорюулан, [...]риализмда эсэргүү сүлөөрэлгы[...]сэл ябуулжа байгаа бүхы орон[...] ажалшадай үмэнэ дүүргэхэ [...] национальна уялгаяа бэелүүл[...]

* * *

«Пролетариадай диктатурын [...]хи экономико ба политика» [...] зохёол үе сагай нүлөөндэ орон[...] марксистско-ленинскэ партиин[...] хүсэтэ зэбсэгынь зандаа үлэһэн[...] хамшаг зохёолнуудай нэгэн бо[...] Социалис революци полити[...] засаг түрые хүдэлмэришэн а[...] эзэлхэ ябадалһаа эхилдэг болоб[...] шиидхэхы илалтануудаа экон[...]ческа тэмсэл дотор түйладаг [...] хараа бодол энэ зохёол доторнь[...] тэрэнхэй. Социализм, коммунизм[...]гуулха экономическа политика[...]хэ шууд бэелүүлэн, манай парт[...]нинэй энэ суртал бодолые бодо[...]рэнь бэелүүлнэ. Энэмнай — [...] дэлхэй дээрэ капитализмые [...]лизмын илаха ябадал түр[...] имагта зүб революционно по[...] мүн.

М. САН[...]
экономикын эрдэмэй канди[...]

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной октябрийн 30.

СОВЕД ҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ЗӨӨХЭИНХИДЭИ ЗОРИГ БАДАРҺААР...

Иимэ хэрэг ушар үнгэрһэн хабар болоо бэлэй. Тиихэдэ Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» колхозой һү һаалиин 2-дохи фермэ дээрэ тугалшанаар Жаргалова гэдэг хүдэлдэг байгаа. Тэрэ дүй дуршал багатай юм гү, али юрэдөө тугалнуудай байдалһоо харуүһалха дурагүй юм гү, хэн мэдэбэ даа, даалһан ажалдаа хайша хэрэгээр тэрэ хандадаг бэлэ. Түлжүүлжэ байһан тугалнуудынь шашахэ, мүн ондоошье үбшэнһөө тэдэниинь хахасадаггүй байгаа. Тэрэ эдэнь хайшан гээд элүүр ухээр бэежэжэ, буруунай бэлшээрилэ гараха тээшэб даа. Байрань холоодоо шиниг нойтотой, шэбхэ шабааһанһаа хэдэн үдэрөөр сэбэрлэгдэдэггүй байгаа бшуу. Хара тооһондо дарагдашаһан шэлтэй нэгэ хэды жэгорхон сонхоорнь наранай элшэ гээ арайхан шагаажа, хэзээ заяанай шагаадагдаагүй ханыень, шабааһа, холомонлдо даруулшаһан шалыень гэрэлтүүлдэг байгаа.

Хэрбээ абтаһан лэ тул саашадаа иимэ муу байдалда түлжүүлэгдэхэ болоо һаа, хэды толгойнь үхэжэ, хэдынь шэтайрдаха гээшэб? Адуу малаа иигэжэ харууһалха болоо һаа, ажахын шаг баялигынь хайшан гээд дээшэлхэ гээшэб даа!

Эгээл иимэ асуудал түс бригадын эхэнэрнүүдэй соведэй гэшүүдэй, дүй дуршал ехэтэй һаалишад Ханда Лыгжитова, Ашагта Цыбендоржиева гэгшэдэй һанаа бодолые үнинэй эзэлһэн юм. «Тугалнуудайнгаа харууһалалые һайжаруулыш», — гэжэ тэдэнэр Жаргаловада олон дахин хэлэһэн. туһалһаншье байха юм. Тиигээдэнь Жаргалова һаалишадай үгэнүүдые өөдэ абадаггүй байгаа. Тугалайнь байра уданайхидаал дали шобшолоо даруулшаһан, шинигтэй шэтон лэ байха. Колхозой ноёдшье, бригадиршье юундэшьеб фермэ тээшэ анхаралаа һулаар хандуулдаг байһан.

— Иимэ тэсэшөгүй ахир байдалые өөһэдөө усадхажа шадахал байхабди,—гэжэ һаалишад хооронд хөөрэлдөөд, нютагайнгаа эхэнэрнүүдэй соведэй зүблөө зарлаһан юм. Тэрэ зүблөөн дээрэ Жаргаловае шүүмжэлһэн, ажалһаань гаргаха гэһэн дурадхал бригадирайнгаа урда табиһан байгаа. Мүн тугалшанаар дүй дуршал ехэтэй, ажалша бэрхэ хүниие томилхо гэжэ хэлсэгдэбэ.

Үглөөдэрынь тугалшанаар ондоо хүн томилогдожо, тэрэ гэһэнһээ хойшо тугалнуудынь үбшэлхэ хосорхоёо болижо, үдэхэ өөдэлхэдөөшье дорюун болобо. Иигэжэ Дэбэ нютагай эхэнэрнүүдэй совет ажахыдаа бодото туһаламжа хүргэһэн, ходоодоо хүргэдэгшье юм. Юрэдөө түс соведэй ажал хүдэлмэриие тоолохо болоо һаа яһала олон. Соведэй гэшүүд эндэхи магазинай, улаан булангай ариг сэбэрые хинан шалгадаг, дутуу дундануудай дайралдабал, тэрэниие усадхаха хөмжөө дары абхуулдаг. Имагтал соведэй хүсөөр эндэ һаяхан ниитын бани баригдажа ашаглалгада үгтөө.

Соведынь табан хүнһөө бүридэнхэй, түрүүлэгшөөр эхин һургуулиин багша Дарима Гомбоевна Лумбунова һунгагданхай. Үбэр-Зөөхэйн сомоной Соведэй депутадуудай үүсхэл, туһаламжаар байгуулагдаһан Дэбэ нютагай эхэнэрнүүдэй совет эдэбхитэ ажалаараа арад зонойнгоо дунда суута гараһан, хүндэтэйшье юм.

Эдэбхитэнэй иимэ соведүүд Енхор, Нуур-Тухэм гэжэ һууринуудта бии. Ажал хүдэлмэринь яһала һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Сомоной Соведэй дэргэдэ мүн хиналтын, ариг сэбэрые сахилгын комиссинууд эмхидхэгдэнхэй, арадай дружина бии. Комиссиин гэшүүд эндэхи магазинуудай, больницын, һургуулиин үхибүүдэй общежитиин ариг сэбэрые шалган хинадаг.

Депутадуудай хүсөөр колхозой бригада, фермэнүүд дээрэ үшөөшье олон юумэ хэгдөһэн байха. Жэшээнь, Енхор нютагта һаяхан библиотекэ эмхидхэгдээ. Уран һайханай, ниитэ-политическэ болон элдэб мэргэжэлэй тусхай олохон номуудые сомоной Совет өөрынгөө хүсөөр абаа юм. Тиихэдэ 100 гаран номуудые уншагшад өөһэдөө бэлэглэһэн. Мүнөө дээрээ эдэбхитэнэй энэ библиотекын таг дээрэ тиимэшье олон ном байна гэжэ хэлэхын аргагүй, гэбэшье тэдэнэй тоо үдэрһөө үдэртэ уншагшадай туһаламжаар олошоржол байдаг. Григорий Будажапович Ганжуров тус библиотекын ажалые өөрынгөө дураар, түлөөһэгүйгөөр эмхидхэдэг.

«Эрдэм» колхозой 25 гэшүүд сомоной Соведтэ депутадуудаар һунгагдаһан юм. Эдэнэр бултадаа даалгагдаһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандадагаараа арад зонойнгоо дунда хүндэтэй болонхой. Жэшээнь, депутат Дабажап Хандажанович үнгэрһэн зун үбһэ сабшалган дээрэ звеноводоор худалөө. Звеногойхид 1645 центнер үбһэ бэлдэхэ түсэбтэй аад, 1700 центнер һайн шанартай үбһэ һуриулжа, колхозойнгоо правленидэ тушаагаа. Мүн үшөө нэгэ депутат, хонишон Вл. Сандуев тухай һайшаалай үгэ хэлэнгүй гаража болохо аал. Энэ нүхэр зуун эхэ хонин бүриһөө наян зургаан хурьгадые түрүүлжэ, нэгэшье ухэл гарзагүйгөөр тэнжээгээд, ондоо отара болгон табяа. Депутат, Енхорой магазинай наймаашан Х. Х. Очирова ажал дээрээ һайн үрэ дүн түйлэдэг. Арад зондо эд бараа наймаалха һара бүриингөө түсэбые ходоодоо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Колхозой суута тугалшан, арбан жэлэй хугасаа соо таһалгаряагүй энэ ажалдаа хүдэлжэ байһан М. Мункуева тухай мүн лэ магтаалай үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ. Энээнэй харууһалжа байһан тул ходоодоо дорюун, шамбайнууд байдаг. Мария Мункуева мүн баһа сомоной Соведэй депутат юм.

— Депутадуднай иигэжэ бусад колхозниигуудта эршэтэ ажалай ульгэр жэшээ харуулдаг. Саашадаа хэхэ юумэмнай үшөөл ехэ. Мэнэ ниигээд ниитын суул һунгахабди. Нэгэ хэды хоногһоо хонишод, малшадай үбэлжөөнөөр ябажа ерэхэ һанаатайб. Магад хэн нэгэндэнь сомсоведэй зүгһөө туһаламжа хүргэхэ хэрэгтэй байгаа аалам. Мүн ерэхэ жэл нютаг бүхэнэйнгөө гудамжануудаар сэсэрлиг, модонуудые тарихабди. —гэжэ сомсоведэй түрүүлэгшэ Цэцэг Дылыковна Дармаева мааналта хөөрэнэ.

Ц. БАБУШЕЕВ.

Баунтын аймагай Багдарин тосхондо интернат һургуули бии. Эндэ оро үсхэгшэд, алта бэдэрэгшэд болон холын экспедициин —геологуудай үхибүүд байраар байжа, һургуулида һурана. Үхибүүдтэ энхэ һайхан байдал хангагданхай, хоол хубсаһаниинь гүрэнэй. Зураг дээрэ: хүмүүжүүлэгшэ Р. Кабунова интернат һургуулиин 7-дохи класста хэшээл үнгэргэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ШЭНЭ ОПЕРО, СИМФОНИ, БАЛЕДҮҮД

Буряадаймнай композиторнууд мүнөө юу хэжэ байнаб? Энээн тухай композитор Жигжит Батуев иигэжэ хөөрэсэнэ:

—1967 ондо манай орон, бүхы дэлхэй Агуухэ Октябриин социалис революциин табин жэлэй гайхамшагта ойн һайндэрые тэмдэглэхэнь. Совет литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэд энэ алдарта ойдо бэлэдхэжэ эхилээ. Октябриин революци тухай, совет арадай алдарта зам, манай ажахын, наука болон культурын хүгжэлтэ тухай литературын, искусствын шэнэ зохёолнууд бии болохо.

Энэ гайхамшагта ойе угтуулан, Буряадай искусствын хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө хубитые оруулхаар бэлэдхэжэ эхилээ. Композитор Бау Ямпилов Москва хотын Композиторнуудай союзай творчествын байшанда хүдэлхэеэ ошонхой. Тэндэ алдарта энэ үдэртэ зорюулан, долоон бүлэгтэй оратори бэшэжэ байна. Буряадай үнгэрһэн саг, мүнөө үе тухай, Совет засагай үедэ буряад арадай гэрэлтэ һайхан шэнэ ажабайдалтай болоһон тухай оратори дотор хэлэгдэхэ юм. Мүн Ямпиловай зохёолой түсэб соо буряад тухай симфоническа поэмэ оруулагданхай.

Дандар Аюшеев оперно трилогиин түгэсхэлэй бүлэг бэшэжэ байна. Энэ трилогиин хоёр бүлэг—«Анда нүхэд», «Аха дүүнэр» гэжэ оперонууд республикын оперо, баледэй театрай сценэ дээрэ харуулагданхай. Тэдэ бүлэгүүд Ородой гүрэнһөө буряад арадай һайн дураараа нэгэдэһэн тухай, Буряадай газар дайда дээрэ революци боложо, Совет засагай тогтоогдоһон тухай хэлэгдэһэниинь элитэ. Оперно трилогиин гурбадахи бүлэг республикын мүнөөнэй байдалда зорюулагдаха.

Эндэмнай залуу композитор Вячеслав Наговицин ажаллана. Тэрэ буряад темэ дээрэ струнна квартет зохёожо байна.

Жигжит Батуев хөөрөөнэйнгөө эсэстэ өөрынгөө хүдэлмэри тухай хэлэн үгэ хэлээ: «Буряадай пионерэй ажабайдалһаа «Уулзалга» гэжэ үхибүүдтэ зорюулагдаһан нэгэ актатай балет дүүргэжэ байнаб. Энэ балет гараха оной март һарада Улаан-Үдын хореографическа училищиин һурагшадай хүсөөр табигдаха».

Клубай сценэ дээрэ наадагдаха пьесэ

Хүдөөгэй уран һайханай самодеятельностиин бүхэсоюзна харалгада бэлэдхэн, республикымнай хүдөөгэй клубүүд, Соёлой байшангууд ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна.

Хурамхаанай Соёлой байшангай коллектив «Эсэгэнэрэй эдир наһан» гэжэ Борис Горбатовай пьесэ табихаар бэлэдхэнэ. Тэрэнэй гол рольнуудтань хүүгэдэй яслиин хүмүүжүүлэгшэ Пана Ларионова, барилгын-монтажна управлениин хүдэлмэрилэгшэ Валентина Белюкова, больницын хүдэлмэрилэгшэ Валентина Новикова болон бусад наадаха.

БЭЛИГТЭ ЗОХЁОЛШЫН АЖАБАЙДАЛЬАА ХЭДЭН ҺАБАГША

Дамба Дашинимаевай 60 наһанай ойдо

БУРЯАД ороной мэдээжэ уран шүлэгшэн, онсо бэрхэ оршуулгашан, олониитын ажал ябуулгашан Дамба Дашинимаев гушан долоон оной хорото аашалалга, харата хардалгын хойшолондо дайрагдажа нэрбэгдээгүй һаа, халаг, мүнөө жаран наһагай ахамад зохёолшо, залуу аягтай, хүхюу үбгэн ябаха һэн.

Дамба Дашинимаевич үндэр томо бэетэй, мэшээнги дүүрэн шарайтай, Сэлэнгэ һайхан сэдьхэлтэй, сэхэ сэбэр ябадалтай хүн байгаа. Хэзээ бүхэндэ ажал хэжэл һуудаг, сүлөөшьегүй сагтаа шүлэг бабаржа ябадаг юм һэн. Тэрэнэй зохёолнууд тэрэ үеын буряад уран зохёолой һая дэлбэрһэн булагай эхин дээрэ хамар сорьёмо шанга охитой байжа, Буряадай литературын алтан жасада үрэжэл һайтай үрэһэн боложо үгөө.

Дамба Дашинимаевай оюун бэлиг түгэлдэр ухаан сооһоо, уран хурса гүүрһанайнь аса сооһоо үгаа олон шүлэг бадагууд, дуун домогууд, томо поэмэнүүд, рассказ, очеркнууд, фельетон, статьянууд гараһан, тэдэнэйнь удха найруулганууд олон түмэнэй зүрхэ сэдьхэл баясуулдаг, тэмсэлэй халуун ошо сасаргадаг байгаа. Түрүү һүрэг зохёолнуудынь аяар душэн жэлэй саана газетэ, журнал, альманахууд соогуур хэблэгдэжэ эхилээ юм. Гушаад оной тэн багаар буряад прозын хүгжэлтэ али боло боложо, Д. Дашинимаев мүн лэ тэрэнэй һуури табилсаһан байха. Үхибүүдтэ зорюулһан хэдэн рассказууд болон онтохонуудые бэшэһэн, тэдэнэйнь дундаһаа «Туламтай шоно» гээшэнь түсгаар ном болоһон, һүүлэйнгээ үедэ «Цырма» гэжэ томо роман һанаашалаад, тэрээндээ уланхадажа ороһон, хэдэн олон бүлэгүүдыень «Бата зам» гэжэ журнал дээрэ хэблүүлһэн юм.

Сэлэнгын аймагай Жаргаланта нютагай малша буряадай хүбүүн Дамба (Цэдэн-Дамба) Дашинимаев миил гушан гурба хүрөөшье һаа, түрэл арадайнгаа хонгёо дуушан боложо, нэрэ солоёо холо ойро яһала дуудуулһан, баясхаланта уншагшадайнгаа магтаал һайшаалда яһала хүртэһэн байна.

Энэ би ахамад зохёолшо Дамба Дашинимаевай ажабайдалһаа өөрынгөө һайн мэдэхэ хэдэн һабагша татахамни...

Шэлэ хүзүүгүй, сэхэ ээм дээрээ һууһан толгойтой томо үндэр тэрэ хүниие хараа һаа, хүдэлсэ багатай, хүжүүн бэетэй гэжэ түрүүшээр һанаха байгаат. Тэд Дамба Дашинимаев тиимэ бэетэйшье һаа, тон солбон, һууриҕүй, хүхюун зантай, хүнхинэһэн энеэдэтэй, хошон зугаатай, хорон наадатай, юрэ «эршэгэ-буршага» хүн һэн.

Һананам, нэгэтэ үдэшэлэн Хэблэлэй хорооондо бүлэг зохёолшод—Ц. Дон, Хоца Намсараев, Солбонэ Туя, Дамба Дашинимаев, Бавaасан Абидуев болон бусад хэдэн хүнүүд — зугаасан суглараад, арадай аман зохёол суглуулха, ульгэр домогуудые бэшэжэ абаха, найруулан согсолжо хэблэхэ тухай хөөрэлдэжэ һуугаад һэн. Дамба Дашинимаевич абяагүй бодолгото болоһон янзатай, долёобор барбаадай хоёртоо монсогойлһон саарһа мухарюулхадажа һууба. Һуниин тэн болотор элдэб һонин ушарнуудые хөөрэлдэжэ, энеэлдэжэ садаад, тараха гэжэ байтар, мүнөөхи Дашинимаевынь гэнтэ һууриһаа һуха харайжа болоод, таһалгын тэг дунда гараһан бэеэрэ, урданай нэгэ ульгэр дуулан байжа, сээжээр наярган оробо. Соло дуудалгатайгаа, түүрээлгэтэйгээр дуулаһан тэрэ ульгэрынь дууһажа үгэхэ юумэ бэшэ,—мянгаад мүр шүлэгүүд урдажал, долгилжол, салгидажал, һалижал байгаа һэн. Тиигэжэ үргэһэ пойроо мартаһан улад юутээшье мэдэнгүй үүр сайлгажархёо бэлэй.

ОКТЯБРИИН хубисхалай 17 жэлэй ойн баярай концерт театр соо болохоёо байба. Улааншаг хүлеэгдэһэнэй һүүлээр, хурин хилэн хүшэгэ нээгдэжэ, саанаһаа үнэр томо танил хүнэй аажамаар алхалһаар дүтэлэн ерэхэдэнь, улад зон альга ташахаяаш, энеэлдэхэ яахаяаш ойлгожо ядажа һууба. Юуб гэхэдэ, тэрэ үедэ театрта болоһон концерт дээгүүр уран зохёолшын бэеэрээ хабаадалсаха гээшэ баһал шэнэ, урдань үзэгдөөгүй ябадал байһан.

Хүнэй сээжын хүнхинэһэн абяан сооһоо шэнэ маягтай, шэнэ сохидоһотой, шэнэ аялгатай шэнэ буряад шүлэг залуушуулай сэдьхэл доһолгобо:

...Шэрүүн сэлгеэ Сибирь
Һэбшээ һалхяар бүрьяа,
Совет хүлөөр гэшхээд,
Һэргээ манай Буряад.

— Сэбэр ямб лэ,—гөлдэжэ, оролдуулшье удхыень ойлгоһон шэнги болоо һэн. Маяг дабхасыньшье талаар үргэдхэһэн габьяатай. Тиин гушаад оной залуу буряад поэзиие голһоонь абажа шэнэдхэһээрээ, буряад совет уран зохёолой хүгжэлтын түүхэтэ новатор боложо батаар ороһон юм. Шэнэ маягаар найруулһан «Совет», «Тоёон», «Туг», «Уран бниир» гэдэг шүлэгүүдынь айхабтар түргэнөөр таража, айхабтар ехээр һонирхогложо, уран зохёолшын алдар нэрые суурхуулһан, бидэ залуу зохёолшодой хамаг зүрхые суранзан шэнгеэр татаһан юм.

Гушаад оной эхээр манай эндэ радио долгин ехэ хурданаар таража, олон түмэнэй ухаан сэдьхэл бүляажа байгаа. Тэрэ үедэ микрофоноор зохёолоо уншаха гээшэ, найруулһан дуугаа радиогоор дуулахыень шагнаха гээшэ поэт хүнэй дээдын жаргал байгаал даа.

Тэрэ үедэ радио шагнаһан хүн мүнөө мартаагүйл байха: Дамба Дашинимаевай халта һээлдэнгир аад, хүнхинэһэн бүдүүн хоолойгоо бүри шахан татажа дуугархадань, түлам соо мэхэлэгдэжэ орошоод хиигэнажа хэбтэһэн шоно гэжэ этигэмээр лэ юумэ агша һэн. Дамба Дашинимаев мүн лэ прозоор бэшэдэг байжа, анха үхибүүдтэ зорюулһан хэдэн рассказуудые журнал, газетэнүүдтэ толилһон байгаа. Тиигэжэ «Туламтай шоно» гэһэн онтохониинь үхибүүдэй эгээл дуратай зохёол боложо, тэдэнэй захилаар хэдэн олон дахин радиогоор дабтагдагша һэн.

Дамба Дашинимаев өөрынгөө зохёоһон дуунуудые шагнахаяа зорюута радиодо ерээд, студи соо орой болотор хашарҕүй тэбхыжэ һуудаг һэн. Үгэшье олые дуугарахагүй, хааяа хошон үгөөрөө энеэлгэжэрхёод, хурса нюдөөрөө мэшээн һуухыень харахада, досоонь хэды ехэ баяр, хэды ехэ ольһон, бэлиг, хүсэл хүдэлжэ байһаниинь мэдэгдэшэдэг бэлэй. Тиигэжэ тэрэ һүниндөө шэнэ дуун, шэнэ шүлэг, шэнэ повесть, романай шэнэ бүлэг бүтэшэдэг байгаа ёһотой даа....

ДАМБА Дашинимаев «дээрээ ахагүй, доороо дүүгүй» оршуулгашан байгаа. Улас түрын ном һударнуудые—Маркс, Энгельс, Ленинэй һургаал зохёолнуудые буряад хэлэн дээрэ тон зүбөөр, үгаа ойлгосотойгоор оршуулдаг һэн.

Зүгөөр уран зохёолой оршуулга дээрэ айхабтар ехээр мэргэжэһэн байгаа. Тиигэжэ Дамба Дашинимаевай ашаар, буряад уншагшад ородой агуухэ оюутан бэлигтэнэй, совет эрхим зохёолшодой мүнхэ номууд үндэһэн хэлээрээ уншажа шудалһан байха юм. Дархан оршуулгаша Дашинимаевай буряадшалһан А. С. Пушкинай «Борис Годунов», «Кавказ», Л. Толстойн «Кавказай олзо хүн», М. Горькиин «Сокол тухай дуун», «Изергиль хүгшэн» мэтын зохёолнуудые уншахада, ороднһоо оршуулһан гэжэ һанахаааршье бэшэ, онсо буряад шэнги сэльхэлдэ бэлэхэнээр бүйлан шэнгэшэ һэн.

Нэгэтэ Бавaасан Абидуевтай хамта Дамба Дашинимаевичайда ошоод, үүдыень татажа, боҕоһыень алхамсаараа, зуг татан зогсошолойбди. Таһалга сооһоонь «Интернационалай» аялга татаһан бүдүүн хоолойнь хүнхинэжэ байба. Гайхалсаһан бидэ хоёр бэе бэеынгээ урдаһаа хаpaлсажа, хүлөө үрилан үрилан табижа байтарнай, Дамба Дашинимаевич дуулаһан зандаа таһалгаһаа бултайгаад, манниие жамсыһаамнай татажа оруулба.

— Энэ шагнагты,—гээд, «Интернационалай» үгэнүүдые буряадаар уншашаба. Урматайшье, омогорхомооршье байгаа һэн! Иигэжэ Коммунис партиимнай гимн Дамба Дашинимаевай оршуулгаар эхэ башэгтэе үгаа ойро, тон тодо болон зэдэлһэн байха юм. Һүүлдэ хоорoоp буряад хэлэн дээрэ дуулажа байхыень шагнахада, зориг бусалмаар һүрөөтэй дуулдагша бэлэй.

Дамба Дашинимаев ород дуунуудые буряад болгожо, хүгжэм аялгадань, сохисо дабхасадань тааралдуулан оршуулга хэхэ ябадалда эхи табиһан юм...

АЛДАР нэрээе суурхаһан ахамад зохёолшо Дамба Дашинимаевич Дашинимаев залуу зохёолшодые «үргэжэ ябаа улаан бүргааһан» гэжэ энхэрдэг байгаа. Залуушуулай бэшэһэн шүлэг бүхэниие уншадаг, шүүмжэлдэг, хараадаг, магтадаг, нүхэдэйнгөө гаргаһан ном бүхэниие уншаһан лэ байдаг һэн.

Шүлэг зохёолой бүхы оньһо аргые сүм мэдэхэ, нарин, шанга хинагша редактор, хүндэтэй нэрэтэй поэт өөрынгөө халуун энхэрэл, шүдэрги оролдолгоор хэдэн олон шэнэ нэрэнүүдые манай литературын данса соо хадууһан баһа нэгэ бага бэшэ габьяатай.

1936 оной намар Буряадай бүлэг зохёолшод—Солбонэ Туя, Хоца Намсараев, Бато Базарон, Дамба Дашинимаев—Совет орон соогуураа удаанаар аяншалхаяа гараһан юм. Дамба Дашинимаев тэрээнһээ хахад жэл урда тээ минии шүлэгүүдэй согсолбори хинажа эхилһэн байгаа. Ехэшье болгоомжотойгоор, оролдосотойгоор, һайнаар, шангаар шүлэгүүдыемни заһабарилһан, мүүень хаяһан, һайень мүлиһэн, дүндүүрхиинь үргэһөн юм. Һайса заһабаридагдаһан шүлэгүүдээ абажа, дахин сагаалжа бүүлгаад, замдаа мордохынь урда үдэр лэ гар табюулхаяа асаржа үгэбэб.

— Наборто эльгээхэдэ болохо. Нэрэ һанаа гүш?

— Һайн нэрэ һанагданагүй.

— Залуул байнаш даа, — гэжэ бүхы шарайнгаа ялартар энеэгээд:

— «Залуу наһан» гээд нэрлэе. Зүб гү?

Иигэжэ минии түрүүшын номые түүрээгээд, гарыемни томо альгандаа ярьятар бажуугаад, ходынгоо аянда мордоо бэлэй.

Уданъ, 1937 оной эхээр агуухэ Пушкинай нүгшэһөөр зуун жэлэй ойн үдэрнүүдтэ би Солбонэ Туя Дамба Дашинимаев хоёртой Сэлэнгын аймагаар ябалсаха золтой байгаа һэм. Дамба Дашинимаевай түрэл нютагаар ябажа, һүүлдэнь Загастайн дунда һургуулида ехэ уулзалган болобо. Дамба Дашинимаев Совет орон соогуураа аяншалһанаа тон ехэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ, агуухэ Пушкинай шүлэгүүдые буряадаараа уншаад, залуу үетэндэ хандажа хэлээ һэн:

— Совет һайхан оронойнгоо согтой залитай хүбүүд, басагад! Ородой соёл культурые һайса шудалагты, алдарта Пушкинай аялга дуунуудые түрэл арадтаа түгээн ябагты, социалис удхатай, үндэһэнэй маягтай буряад уран һайханаа уламаар хүгжүүлэн хүмүүжэгты!

Эдэ үгэнүүдынь Дамба Дашинимаевай һүүлшын үгэнүүд, мүнөө болоходом, гэрээд үгэнүүд байһан болоолтой.

Цэдэн ГАЛСАНОВ.

ЭТЮД

ГУРБАН НҮХЭДЭЙ АЯЛГА

— Нэгэтэ бултаараа сугларжа, багахидаал адляар дуу дуулан, хөөрэлдэн һуудаг һэзмнай ямар һайн һэм,— гэжэ Миша нүхэрни хэлээ һэн. Теэд иигэжэ яаралгүй хөөрэлдэжэ һууха арга хаанаһаа олдохоб. бултал ажалтай, сүлөөгүй. Харин бүри эдирхэнүүд ябахада, үбһэнэй отог соо наярса дуулалдажа һуугша бэлэйбди. Гэрэлтэ нүхэрнай дуу дуулахадаа һайхан хоолойтой, Мишамнай айхабтар бүдүүгээр татаха. бидэ тэрээ наада харан, «манай Шалякин» гээшэш гэжэ нэрлэхэбди. Теэд мүнөө хаа-яа уулзахадаа, хүгар хара, тоһон болошоһон Миша Гэрэлтэ хоёр нэгэ тракторто ажалладаг тухайгаа тамхи табингаа забһарта хөөрөөд орхихо. Гурбадахи нүхэр Балдандоржо энэ хөөрэлдөөндэ оролсоогүй: тэрэмнай Шэтэ хотодо ха юм. Тиихэл зундаа амаралтада ерэхэ, нүхэдтэеэ уулзаха.

— Мүнөө мүнөө уулзаад. һониндоо квартет боложо. дуу тааруулбал һаамнай гоёл һэн,—гэжэ нүхэдни энеэбхилнэ.

...Квартет. Дүрбэн ондоо хоолойтой хүбүүд таарaжа квартет болодомнайшье хайшаа һэм. Шанхар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ, хоорон хүтэлэгшэ бидэндэ хэрэгтэй. Зүгөөр... Хэжэ ябаһан ажалнай, оролсолнай бидэниие нэгэдүүлэгшэ хүтэлбэрилэгшэ болоо бэшэ гү? Бэе бэеһээ холо ойро байгаашье һаамнай... Тиимэл хадань гурбан нүхэд тухайгаа хөөрэхэ дуран хүрэнэ.

1. ГЭРЭЛТЭ

Энэ нүхэр тухаймнай Хэжэнгын совхозорхин ехэл һайн мэдэхэ бэзэй. Таба—зургаан жэлдэ түрүү хүлэгэй жолоо адхажа ябаһан хүбүүн.

Тракторта даншье дуратай хүн юм, бүри багаһаа—үхибүүн ябахадаа нютагайнгаа тракторист Анханые хараад, «би тракторай баатар гээшэб»—гэжэ байжа, үмдэнэйнгөө түрийе гутал дээгүүрээ эргүүлжэрхёод, зорюута, тоһо үнжэгэ хубсаһандаа түрхидэг байһан.

Тракторист болоһон сагһаа хойшо Гэрэлтэ хүн зондоо хүндэтэй болоо. Түрүү механизатор. Жэлдээ 1800—1900 гаран га зөөлэн хахалалга хэдэг. Шагнал, грамотануудые хэды олоор абаа гээшэб!

...Гэрэлтэ трактораа байлгаад орхино.

— Зай, бишни һүниингөө хахалалгада тарахам даа. Намарай паар гээд лэ бидэшни үдэр һүнигүй хуугайлалданабди,—гэжэ һүхирэн татажа дуугарха зуураа, руляа татаад абана.— Барһан тракторни амарнашьегүй, хүхэ түмэр хадаал тэсэнэ. Һайн тоһодоод, үнжэгэдөөд ябабалшни ёһоор «морин» даа. Һүни соо 8—9 гектар гүбижэрхёод хонохош.

Трактор агзага-угзага гэһээр саашална...

Гэрэлтэ дуу дуулана:

Трактор агтым аялга
Талын зүргэ доһолуулна.
Тангил гансым аялга
Минии зүрхэ доһолуулна.

Гэрэлтэ Цыренбазаров—Хэжэнгын совхозой 1-дэхи фермын эрхим тракторист. Социалис мүрысөөндэ илан гаража, түрүүшын һуури эзэлээ. Мүнөө үхэр малай үбһэ тэжээл шэрэжэ сүлөөгүй.

2. МИША.

Баам-баам гэжэ удаанаар дуугарһан Мишые нютагтамнай олон ондоогоор хүнүүд нэрлэдэг. Бидэ нүхэдынь манай «Мишутка» гэхэбди, нүгөөдүүлнай хүндэлжэ, Насандара гэлсэхэ. Удааншаг лэ хүн гэжэ Мишые абаһаар һанахат, харин энэмнай балайшье удаан хүн бэшэ байгаа.

Сагаан-Жалгада Мишын газар хахалжа ябатар, тракторынь эбдэршэбэ. Яаха ёһотойб? Үүр сайха болотор үды. Горючи үгэдэг сорго таһаршоод, соляркашье гоожожо мэдэбэ.

— Нохой халхай! Һайсахан хахалха юумыемни!—гэһэн хараал дуулдан, тракторай кабинын үүдэн хар-яр хаагдаба, нээгдэбэ.

Соргынгоо нүхые бүд һадараар таглажархёод, Миша аяар 5 модоной газарта байһан Ушхайта тосхон тээшэ алхалшоо һэн.

Too бүридхэгшын үглөөгүүр ерэхэдэ, Мишашье газараа хахалжал байба.

— Үгы, шинии трактор һүни эбдэршоо гэжэ Даша хэлэнэ һэн, хэдыдээ заһаршоо юм?—гэжэ тэрэ гайхаба.

Миша абяагүй байжа үгэбэ.

Too бүридхэгшэ хахалһан газарыень хэмжээд:

— 8 гектар, үлүүлээш,—гэжэ Мишын мүр альгадаба.

Миша дуу дуулаха дуратай. Тээ хүхин татахадаа, бүдүүншэг гэдэгээр, һожоргүйшэгөөр дуулаха:

Тангилхан наһыем сэнгүүлһэн
Танилсамаар нэгэ басаган бии.
Танилсамаар басаган хэн
гээшэб?
Тракторист Долгорхон бэшэл
аа гү?

— Харыш даа, энэ минииш хүлэг одоол гоё хоолойтой.—гээд, Миша трактор тээшээ заана.

6-дахи жэлээ тракторай жолоо адхахадаа, Миша дүй дүршэлөөр баян болоо. Тракторайнгаа дуугаар тэрэнэйнгээ ямар байһые абаһаар мэдэхэ.

3. БАЛДАНДОРЖО

Нягта нарин хүн гэжэ абаһаар мэдэхээр. Саб-яб хубсаланхай. Шэтын медицинскэ институтда һурадаг аад, одоолшье амаралтада ерэбэ.

— Эмшэлэгшэ! Эмшэлэгшэ! Врач! Наашаа ерыш!—гэжэ Миша Гэрэлтэ хоёр Балдандоржые дуудаба.

— Бишни тугаар шүрэбтэ гараа ехээр адашабаб.—гээд, Мишань шуһа даабарилһан гараа һарбайна. — Эмшэлыш!

Балдандоржо шадаха зэргээрээ гарыень сэбэр бүдөөр уяба. Миша энеэдэһээ барижа ядан:

— Шамайе хараһаар гараараа зорюута шүрэб нюдараад абааб.—гэжэрхибэ.

— Шүдхэрнүүд!...

— Бидэшни Хандагайта орохомнай, Бургаастайн отарада үбһэ асархамнай,—гэбэд Миша Гэрэлтэ хоёр. — Бидэнтэй ошолдохо гүш?

— Ошохоб, үбһыетнай хаялсахаб,—гээд, хоёр гурбан хоногто Шэтэһээ ерэһэн Балдандоржошье бүхэли үдэрөөрөө үбһэ шэрэлсэхээ ябашаба.

* * *

Зам харгыдаа тэдэнэр дуулалдана.

Тиибэшье гурбууланайнь хоолой тад ондоонууд. Тэдэнэй хүгжэм болоһон тракторайл хүнхинөөн замханагүй.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

АНТОНИО НЕБРИХЭЙ ЗАХЯА БЭЕЛҮҮЛЭГДЭХЭЛ!

Юунэйхиие бүхэли һүниндөө ном дээрэ һууҗа бэеэ зобоонобта гэжэ үбгэн үбшэн болоһон Антонио Небрихһээ наһа барахынь урда тээхэнэ асуухада, испан хэлэнэй грамматика зохёогшо иигэжэ харюусаһан юм: «Залуушуулай аша туһада оролдоноб. Хожомоо эхэ оронойнгоо хүбизаяае шиидхэхэ эдир үетэнэй хүмүүжэл тухай һанаагаа зобохо—манай уялга. Энэ — манай эрхим баялиг».

XVI зуун жэлэй суута гуманистын энэ хэлэһэн үгэнүүдые тиихэдэ ороноо хүтэлжэ байгшад тоонгүй үнгэрөө. Испани 1936 ондо Арадай фронтын правительствын засаг түрөөэ абатар, арадай гэгээрэлэй талаар Европодо һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлжэ байһан юм.

Франкогой буһалгаае дэмжэһэн итало-германска интервенцида эсэргүү дайн байлдаанай жэлнүүдтэ орон доторхи арадай соёл гэгээрэл болон һуралсал болотоор һалбаран хүгжэһэн юм. Байлдаанай забһарлаһан үедэ Мадрид шадар, Брунето болон Гвадалахарай фронтнууд дээрэ, Каталонидошье республиканска армиин сэрэгшэд уншажа, бэшэжэ һурадаг, дэлхэйн соёл культурын баялигуудтай танилсадаг байгаа. Фашис авиациин ходо бомбодожо байбашье һаань, городууд болон тосхонуудта олон мянган шэнэ һургуулинууд нээгдээд, гансашье үхибүүд бэшэ, мүн тэрэ болотор партада һууха аргагүй байһан түрэлхидыньшье һуража эхилээ бэлэй.

Засаг булимтаран абаһан франкистнууд Арадай фронтын правительствын зүгһөө һургуулиин талаар хэһэн бүхы хүбилалтануудые болюулжархёо. Тиин өөһэдын хуулинууд, тогтоолнуудаараа арадай гэгээрэлэй хэрэгые бүхэли зуун жэлээр хойшонь татаһан юм. Фашизмда эсэргүү һанал бодолтой гэжэ һэжэглэгдэһэн 45 мянган багшанар ажалһаа гаргагдаһан, 5 мянган багшанар буудагдан алагдаһан, 7 мянган багшанар түрмэдэ хаагдаһан байгаа. Вузнуудай, дунда һургуулинуудай олохон багшанар Латинин Америкын оронуудта байха газар олоод, Франкогой «сэнхир империһээ» гаража ошоһон.

Франкис ёһо гурим Испанида засаг барижа эхилһээр 25 жэлээ һаяхан «һайндэрлөө». Тиин фашизмын зонхилжо байһан эдэ жэлнүүдтэ патриодууд хэрээгы муухайгаар хэһээгдэһэн, городой улад зон ехээр үгырэн ядарһан, хүдөө тосхонууд доройтон хоосорһон байна. Мадридай засаг баригшадта халаа оронойнь залуушуул 400 жэлэй урда тээ Антонио Небрихэй хэлэһэн эрхим баялиг бэшэ, харин «ниитын аюулта этэгээд» болоно. Франкистнууд али бүхы арга хэрэглэн, нэн түрүүндэ барга харанхы байдал, мухар һүзэг дэлгэрүүлэн, тэдээнтэй тэмсэнэ. 1963 ондо Испаниин национальна бюджедэй 80 процентнь сэрэгэй хэрэглэмжэдэ. 4,5 процентһээ бага нь—арадай гэгээрэлдэ таргашалагдаа. Эдэ тоонууд тушаан боложо дайралдашоо бэшэ, харин жэлһээ жэлдэ дабтагдана. 31 миллион хүн зонтой орондо гурбанай нэгэ хубинь —10,5 миллион эрхэтэдынь—хэзээшье һургуулида һураагүй юм. Испанида үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлэй тоо жэл бүхэндэ 3 процентээр дээшэлнэ. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ 6—12 наһанай 800 мянган хүбүүд, басагад һургуулида ябаагүй, харин 12—14 наһанай 1 миллион үхибүүд хоолойгоо тэжээхэдэнь гэр бүлэдөө туһалхын тула ажалда орохые түршаад үзэхэ гэжэ һургуулиһаа гараһан байна. Мадридайшье үхибүүдэй хахадынь һургуулида ябаха аргагүй.

Испаниин һургуулинууд бүхыдөө католик церквиин нүлөөн доро байдаг. Үнгэрэгшэ жэлэй мэдээнүүдэй ёһоор, шажанай мянга тухай эрэгтэй, эмэгтэй санаартад—«ута хара хубсаһа үмдэһэн багшанар»—ороной залуу үетэниие харгалзана. Багша хүн «хүдөөгэй шажанай санаартадтай бүхы талаараа эб нэгэтэй байха уялгатай» гэжэ гэгээрэл тушаа хуулиин 57-дохи статья соо хэлэгдэнэ. Тиимэ санаартан һургуулиие шалгажа үзэхэһөө гадна, үшөө «таарамжагүй» багшанарые һэлгэхэ эрхэтэй юм.

Орон доторхи дээдэ һуралсалай хэрэг доройтон унажа байна гэжэ хэлэмээр. Бүри хорёод—гушаад онуудай үеын Испанида дээдэ һургуулиин бүхы системые шэнэдхэн хубилгахаар болоһон тухай үгэ гарагша һэн. Мүн университедүүдтэхи шажанай, юридическэ олон факультедүүдэй орондо техническэ, биологическа шэнэ кафедранууд ба институдуудые нээхэ шухала тухай бэшэгдэдэг байһан. Гэбэшье тэрэ гэһэнһээ хойшо байдалынь бүри муудаһан байна. Жэшээнь, тусхайта мэдээнүүдэй ёһоор, 1961—1962 онуудай һуралсалай жэлдэ Испани дотор миил 12 инженер, 42 агроном дээдэ һургуули дүүргэжэ гараа.

Франкис засаг баригшад Испаниин студентнэртэ илангаяа ехэ дурагүйгөөр хандадаг. Университедүүдтэхи залуушуулай дундаһаа хуули засагта дурагүйшүүл улам олон боложо байнхай. Студентнэрэй дураа гуталга, забастовконууд тухай, һурагшадые барижа ябуулдаг тухай мэдээсэлнүүд цензурые алгасан гаража, харин хэблэлэй хуудаһануудта толилогдоно. Испани ошожо шадаһан харин журналистнууд студентнэрэй Франкодо эсэргүү һанал бодолтой байһыень ходо тэмдэглэдэг. Элдэб ушаралта ябадалнууд тухай хөөрэһэн романуудай газар соо нюужа, В. И. Ленинэй зохёолнуудые студентнэр бэе бэедээ дамжуулалсан уншана гэжэ Барселоной университедтэ ошоһон Италиин «Джорно» гэжэ буржуазна газетын корреспондент С. Борелли хөөрэнэ.

Фашис гурим унагаагдажа, Испанида гэрэлтэ һайхан сагай мандан ерэхэ, агуухэ гуманист Антонио Небрихэй хүсэл бодолые Испаниин арадай правительствын бодото дээрэнь бэелүүлхэ байһанда дэлхэйн түрүү бодолтон этигэнэ.

Н. ГАБИНСКИЙ.
(АПН).

Айл бүхэндэ — газетэ, журнал

БУЛТАДАА ЗАХИЛ ХЭНХЭЙ

Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой (Хяагтын үйлэдбэрин управлени) Түхүм тосхондо 64 үхэтэ айл ажаһуудаг. Тэндэ 3-дахи тракторно-тараан ажалай бригадын гэшүүд, малшад, хонишод ажаллана. Бригадын гүүртэ, отарануудта дээгүүр булта залуушуул ажаллана. Энэ бригадын гэшүүд газетэ, журнал олоор захина. «Айл бүхэндэ газетэ»,—гэһэн уряа доро энэ хүдэлмэри ябуулагдаһанхай. Тиигэжэ эндэхи колхознигууд 1965 ондо абтахаар газетэ, журнал бултадаа захиулжа эхилэнхэй. Илангаяа «Буряад үнэн», «Правда Бурятии», «Буряадай залуушуул», «Сельская жизнь», «Известия», «Комсомольская правда», «Ленинэй туг», «Пионерская правда» газетэнүүд олоор захидана. «Огонёк», «Крокодил», «Смена», «Байгалай толон», «Сельский механизатор» болон бусад нютагайнмай захиулшуул сүлөөтэй сагтаа уншажа байха зүйлнүүд болонхой. Хэблэл тараалгын үедэ зарим айл 30 түхэриг хүрэтэр захил хэнэ. Тэдэнэй тоодо механизаторнууд Молот Жамбалов, Балма Лудупов, һаалишад Санжимитап Түбчинов, Ногоондари Биликтуева, хонишод Бадмацырен Батуев, Доржо Самилов, пенсионер үбгэд Бальжи Магбунов, Ирэлто Балданов болон бусад болоно. 40 түхэриг хүрэтэр бэшүүлһэн Цырен Лумбунов—колхозой эрхим тракторист юм.

С. БИЛИКТУЕВ,
хэблэл тарааха нютагай түлөөлэгшэ.

ЭДЭБХИТЭЙ ТАРААГША

Леонид Михайлович Яковлев Улаан-Үдын түмэр замай станцин кондукторнуудай резервын коллективэй дунда доолоохи жэлдэ газетэ, журнал һайн дураараа тараана. Ажалшадай дунда хэблэл нэбтэрүүлэн тарааха совет түрүүлэгшээр урзанда һунгагдаһанһаа хойшо Леонид Михайлович энэ хүдэлмэреэ бүри эдэбхитэйгээр ябуулдаг болонхой.

Шэнэ жэлдэ газетэ, журнал зондо захиулха саг болзорһоо үни урид, август һараһаа нүхэр Яковлев Совеэдэйнгээ хүдэлмэрине шоноһэн, ехэ бэлэдхэл хэжэ захалаа һэн. Үргэн нийтэ ажалшадые хэблэлэй каталогтай эртэнһээ танилсуулаа. Хэнэй ямар газетэ, журнал уншаха дуратайе хүн бүритэй хөөрэлдэн мэдэжэ, газетэ, журнал тухай сонсохоноор хүн түрүүлэн олон тоото плакатуудые олоной дунда тараахо гэхэ мэтэшэлэн эмхидхэлэй хүдэлмэридэ совет гэшүүдые, хэблэл тараадаг эдэбхитэдые шадамараар элсүүлһэн байна.

Ерэхэ жэлэй газетэ, журнал захилгын ажалһаа түрүүшын удаа кондукторско резервэхид—хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад бүгэдөөрөө хэблэл бэшүүлээ. Дунда зэргээр хүн бүхэндэ гурбан газетэ, журнал шэнэ жэлһээ захигдаад байна. Захил абалга үшөө үргэлжэлһөөр.

Зураг дээрэ: Л. М. Яковлев.

Фото, текстнь Н. ХАЗАГАЕВАЙ.

СПОРТ

Илья Грязновто—дурасхаалта бэлэг

Ангарск. Сибиирин залуу энэ городто һаяхан Зүүн Сибиирин болон Алас-Дурна зүгэй «Труд» бүлгэмэй боксёр спортсменүүд сугларжа, гурбан үдэрэй туршада хоорондоо мүрысөө. Мүрысөөндэ юһэн городуудай 80 хүн хабаадалсаа. Тэдэнэй дунда спортын арбан нэгэн мастернууд бии.

Манай республикын «Труд» бүлгэмэй юһэн боксёр тус мүрысөөндэ хабаадалсаһан байна. СССР-эй спортын мастер Александр Емельянов Кемерово городой түлөөлэгшэ Н. Захаровтай тулалдахадаа боксын гоё һайхан техникэ харуулжа байгаад, нүхэрөө шүүһэн байна. Нэгэдэхи разрядтай боксёрнууд Николай Гладышев, Николай Хабалов гэгшэд үетэн нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгаржа, түрүү һуури эзэлээ. Хүнгэншэг бэетэйшүүл сооһоо спортын мастер Бадма Жигмитов Барнаулай Барбаяковтай мүрысэхэдөө шүүһэншье һаа, судьянарай гэмээр шүүгдэһэндэ тоологдоо.

Мүрысөөнэй түгэсхэлдэ эрхимлэгшэдтэ Центральна Совеэдэй грамота барюулагдаа. Манай республикын түлөөлэгшэ Илья Грязновто дурасхаалта бэлэг барюулагдаа. Үргажа ябаһан Илья Грязнов спортын мастертай мүрысэхэдөө, һайн техникэ харуулһан байгаа.

Ноябрь һарын тэн багаар Краснодар городто «Труд» бүлгэмэй Центральна Совеэдэй түрүү һуури эзэлэлгын түгэсхэлэй мүрысөөн болохонь. Тус мүрысөөндэ Улаан-Үдэһөө Генрих Никитеев, Илья Грязнов гэгшэд ошохо болонхой.

Мэргэшүүл мүрысэжэ эхилээ

Сагаалса буудалгаар өөр хоорондоо республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн арбадахи үдэрөө үргэлжэлнэ. Шанга энэ тулалдаанда республикын мэдээжэ мэргэшүүл—спортын мастернууд Варфоломеев, Жамбалов, Данилов болон нэгэдэхи, хоёрдохи разрядтай гуша гаран спортсменүүд хабаадалсана.

Мэргэшүүлэй дунда сэрэгэй бүүгаар сагаалса буудагшад сооһоо Цырен Бальжиев эрхимлээ. Залуу энэ нүхэр 600-һаа 532 очко абажа, СССР-эй спортын мастерай нормо дүүргэһэндэ тоологдобо. Мүн бага аматай бүүгаар хэбтээд буудаһан Бальжиев 300-һаа 290 очкотой боложо, түрүү һуури эзэлһэн байна.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Валентина Якимова шалгаржа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Тэрэ бага аматай бүүгаар мүрысэхэдөө 280 очкотой болоо.

50 метрэй зайһаа пистолетээр буудагшад сооһоо Петр Маланов түрүүлээ. Залуу спортсмен хамта дээрэнь 546 очкотой болоод, баһал спортын мастерай нормо 6 очкогоор үлүүлбэ.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Зураг дээрэ: Валентина Якимова сагаалса буудажа байна.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ХАБАРОВСКҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ЗОНОЙ ҺОНИРХОЛ ҺУЛАДАНАГҮЙ

«Советскэ Алас-Дурна» гэһэн ехэ уран зурагай выставкэ нээгдэһээр арбаад хоног үнгэрбэ. Энэ үе соо Алас-Дурна зүгтэ түрүүшынхеэ нээгдэһэн тус выставкые арбаад мянган хүн хараба. Зүгөөр, зоной һонирхол огто буурануй.

Хизаарай дутын ажахынуудай хүдэлмэришэд болоод һургуулиин үхибүүд, бүлэг бүлэгөөрөө ерэжэ выставкын һонинтой танилсана. Һаяхан тус выставкые эндэхи сэрэгэй округойхид хаража, зүбшэн хэлсэбэ. Буряадай бэлигтэй уран зураашан Александра Никитична Сахаровскаягай графическа зурагууд үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Евгения Иннокентьевна Неволинагай «Буряад эхэнэр тухай домог» гэһэн бүлэг зурагууд магтагдаа. Мүн манай мүнгэшэ нарин дархашуулай бүтээһэн зүйлнүүд олониитые ехэтэ һонирхуулна.

БАРИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ҮРГЭДЭНЭ

Һүүлэй үедэ илангаяа үнгэрһэн жэлһээ хойшо барилгын хүдэлмэри улам үргэдэнэ. Һаяхан городой, Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ ехэ талмай дээрэ 248 хүнэй һууритай шэнэ гостиница ашаглалгада угтэбэ. «Центральная» гэжэ нэрэтэй болоһон тус гостиницые тойроод мүнөө үедэ бага хан сэсэрлиг түхеэрэгдэжэ байнхай.

Мүнөө түмэр замай шэнэ вокзалай барилга түргэдхэгдэжэ эхилэнхэй. Һая тэрэнэй дэргэдэ шэнэ кафе нээгдээ. Энэмнай сула шалаар болхоогдоһон барилга юм. Мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёһоор, энээнэй барилгада хэдэн зуугаад тонно шал хэрэглэгдэһэн байна.

БУРЯАДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭ ЭРХИМЛЭЭ

Тээсгэн эндэ Буряадай, Яхадай республиканүүдай, Шэтын, Амарай, Сахалинай, Камчаткын областьнуудай түлөөлэгшэд сугларжа, олимпиин нааданда зорюулагдаһан һонирхолтой мүрысөөнүүдые үнгэргэһэн байна. 5 мянган метрэй зайда урилдаһан мүрысөөндэ эрэшүүлэй дундаһаа Буряадай АССР-эй түлөөлэгшэ Владимир Цыренов эрхимлээ. Тэрэ зайе 15 минута 38,7 секундын туршада гаталжа, нэгэдэхи һуури эзэлһэн байна. Энэ нэгэдэхи разрядай спортсмен байһанаа баталба. Хоёрдохи һууринда Комсомольскын бэрхэ спортсмен Д. Пучков гараа.

ШЭНЭ ЭКСПОНАДУУД

РСФСР-эй Культурын министерство Алас Дурна зүгэй уран зурагай музейнүүдтэ шэнэ экспонадуудые эльгээнэ. Һая Хабаровскын уран зурагай музейдэ мэдээжэ уран бэлигтэн А. Л. Королевой «Юденичтэ доботолго» гэһэн зураг бэлэглэбэ. Скульптор Е. В. Вучетичэй «Жак Дюкло» гэһэн мрамор дээрэ бүтээһэн скульптурна дүрсэ үгаа гоё, һайхан.

АМАРАЙ ЗАГАҺАН АМТАТАЙ

Амарай загаһан амтатай гэжэ холуур суурхадаг юм. Энэ мүрэнэй элдэб загаһан аяар Москва хүрэтэр, мүн харин гүрэнүүдтэшье эльгээгдэдэг. Кета загаһанай түрэһэн Ураал, Байгал шадарай болоод, Сибиирин ажалшадта эльгээгдэнэ. Октябриин һайндэртэ 11 мянган пүүд кетагай икра ябуулагдахань.

КИНО БУУЛГАГШАДАЙ СУГЛААН

Һайн дураараа кино буулгагшадай ехэ суглаан һаяхан эндэ болобо. Тэрээндэ хабаадагшад Горькиин нэрэмжэтэ тосхондо хизаарай киностуди байгуулха гэһэн шиидхэбэри абаад, эмхидхэлэй комитет байгуулба. Эдэнэр киностудиингаа дүрим зохёохо, хэмжээ ябуулгануудые хараха юм.

12 МЯНГАН НОМ

Хизаарай библиотекэдэ жэл бүри шэнэ номууд абтадаг. Тиихэдэ хари хэлэн дээрэхи номуудай тоо олошорно. Мүнөө хари хэлэн дээрэ аяар 12 мянган ном тоологдоно. Энэнь ондоо ороной хэлэ шудалхада ехэ туһа хүргэдэг.

Ив. ОЧОРОН.

ФЕЛЬЕТОН

БУХЫН ТАРХИ БУЛТАЙБА

«Байгал» журналай редакци дотор хүн зон хүүшанайнгаал хэбээр шууягүй байбад. Хэблэлэй хэрэгээр редакцида ерэһэн хүнүүд өөһэдынгөө ажалаар тусхай тушаалтай зоноороо золгожо, хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэнэд. Главна редакторай приёмнодо һууһан түжагар марятай эхэнэр бэшэгэй машинка дээрэ хомхой тахяагай хооһон тэбшэ токшоһондол «тос-тосхон» гэтэр хоёр-гурбан үзэгүүдые тоншохо зуураа, ороһон гараһан зоной хармаан руу хулгай нюдөөрөө хараад абана. Тэд шалхагар хасартай энэ эхэнэрэй нюур дээрэхи һэтэгэр нюдэнэйнь хайшаашье хараһание лаблахань бэрхэтэй.

Редакци дотор ажал ябажал байна. Гүүрһанай хахинаха дуулдамаар номхон дуугай байдалые:

— Профсоюзай мүнгэн!.. Профсоюзай мүнгэн үгы болоо!—гэһэн хашхараан сошордообо.

Редакци дотор ажаллажа һууһан хүнүүд нюур нюураа харалсаад абана. Хамта хүдэлжэ байһан нүхэрөө «хулгайшан» гэжэ һэжэглэһэн шэнгеэр шэртэжэ хараханьшье аягүй. Зарим хүнүүдэй нюдэд осол боложо стол дээрээ золгошобол, дам бэе бэеһээ тэдэнэр гайхалсажа, мэнэ һаяхан амгалан байһан шарай дээгүүрээ улаахан шэрэ гүйлгэнэд.

— Хэды?.. Хэды солхооб үгы болооб? Баһа мүнгэн үгы болоо гү?—гайхалсаһан хүнүүд бэе бэеһээн асуунад.

—Юу хэлэнэт! Яаһан муухай бузар юумэ гээшэб! Ай-я-я-я, тэрэ бузар хулгайшание бариһайб! Минии гарта тэрэ золигой дайралдаа һаань, хоёр нюдыень шахажархиха һэм!—гэжэ байгаад приёмнодо һуудаг тарган эхэнэрнай редакциин таһаг бүхэн соогуур ябуултана.

Тэд яахаб, үгы болоһон юумэн уһа мүртэй. Зарим хүнүүд тус редакциин сторожые һэмээхэн һэжэглэжэ захалбад.

— Тээсгэн поэзиин редакторай малгай үгы болошоо һэн.

— Юу хэлэнэш, тэрэнэйшни урда тээ, үнөөхи прозымнай редакторай электробритвэ һалашоо һэмнай!

— Баһа мүнгэнииинь үгы болоо бэшэ һэн гү?—гэхэ зэргын шэбэнээн таһаг бүхэнэй үүдэнэй забһараар соностоно.

«Байгал» журналайхид бэе бэеэ гэтэлсэдэг боложе захална. Энэ һураг дуулаһан хүдөө талынхишье зонууд журналай редакци орожо ерэбэл, хайша хэрэг хараһан лэ газартаа малгайгаа табихаяа болибод. Үнэн сэхэ зоной сэдьхэлдэ хүшэр гээшэнь хэлэшэгүй... Тэд алдаһан хүн арбан нүгэлтэй гэдэг юм. Хулгайшан балшыса баригдаагүй сагтаа хулгайшан бэшэ бшуу. «Байгал» журналай ажалшад арбаад алхам таһагһаа гаража ошохо бол, малгай, лэгэлээ һугабшалаад ябахаһаа нааша болонод. Нэгэ хэды болоод лэ эбир шэбирхэн юумэн үгы боложол бэйна.

Журналай хүдэлмэрилэгшэдэй бэе бэеэ һэжэгтэйгээр гэтэлсэхэнь улам түргэдэжэ, үнөөхи приёмныи үүдэндэ һуудаг Саида Ивановна Муратова гээшэмнай халтад гэһэн хүнүүдые һэжэглээ хэбэртэй боложе, нюур нюргандань хоб, билдагуу үгэ тараахаһаа гадна, хэрүүл хёмороо гаргадаг мэргэжэлтэнэй нэгэн байшаба. Тэд яахаб, нарин халаашын хахадай зэргэ сад түмэр һиихэ шэхэндөө шагтагалһан тарган секретариин буданхай уралаа шомбойлгобол, булта айһан юумэдэл, тэрэ эхэнэрэй хэлэһээр хэрүүл хөжэ, бэе бэеэ хүргаараа заагаадшье абадаг хүнүүд редакци доторнь бии болобод. Элдэб эхэнэрнүүдээр хамтаржа, редакци соогоо суглараад архидажа байдаг секретарь Саида Ивановнае нэгэтэ бэшэ хараһан нүхэр Дьячковская өөрынгөө һэжэг түрэһэн тухай Советскэ районой милицин таһагта мэдээсэбэ. Тэд яахаб, милицин зүгһөө сожоошье татабагүй. «Шинил харуулшан ха юмши! Ши энэ хэрэгэй түлөө харюусахаш!»—гээд милицинхидэй хэлэхэдэ, тулгардаһан харуулшан яаха һэм, абяагүйхэн лэ һууха баатай болоно бшуу.

Тиигһээр байтар одоол булаатай бухын тархи бултайба!

—Яаһан жэгтэй юумэ гээшэб? Хэн тэрэ Саида Ивановнае хулгайшан гэжэ һанаха байгааб? Манай ажалшан Л. Раднаевагай плащ хулуугаад ябаһанаа Саида Муратова сэхэ баригдаа. Мүнөө милицидэ һууна! Одоол хулгайшамнай хэһээгдэхэнь гээшэ!—гэһэн хөөрэлдөөнүүд эндэ суглараһан зоной дундаһаа соностонод.

Үни холоһоо хойшо баригдадаггүй мэхэтэй хулгайшанаа бариһан хүнүүд һанаа үнөөгөө зобохоёо болижо, хүүшанайнгаал хэбээр шууягүйхэнөөр ажаллажа захалбад. Хулуушан Саида Муратова хэды балшыса баригдабашье, шалхагар хасар дээтүүрээ тобшын шэнээн нёлбоһо дуһалуулан: «Би хулгайшан бэшэб!»—гэжэ байгаад милицин мүрдэгшэ ахалагша лейтенант Кологривовай урда бархирна. Тэд өөрынгөө ажалладаг таһаг соо үлгөөсэдэ байһан плащ хулуужа, үхибүүдэй универмагта кассираар хүдэлдэг басагандаа абаашажа халагалаад байһанаа балшыса баригдаһан Саида хулгайшанай бархирхадань үмөөрхэ хүн байха аал?

Энээнһээ гадна «Коммунизмын туяа» гэжэ газетын редакцида ажаллаха зуураа, тус эхэнэрэй хулгайлһан фотоаппарат болоод бэшэгэй «Москвич» машина нэхэһэн мэдүүлгэ милицидэ оробо. Хабхада ороһон шоноһоо өөрэгүй, Муратова энэ нэхэбэриһээнь гол таһа арсаха мэтээ: «Намайе хардажа байна»,—гээд хоолойгоо хүргаараа зурахаһаа гадна мэдээ табяаша болоод, шала дээр бэреэд хэбтэшэнэ ха. Нарай үхэ[illegible] бүүнһээ өөрэгүйгөөр Советскэ районой милицин таһагай начальник Б. Рубанда, уголрозыскын таһагай начальник Г. Языковта эрхэлжэ ша[illegible]даһан 44 наһанай хулгайша гарган Саида Муратова удаан болонгүй, гэм зэмэгүй юумэдэл милицидэ табигдажа, ондоо ажалда орошонхой байба. Тэд үнэн юумэ үнэн руугаа булижа, үнөөхи хулгайша Муратовагаймнай подполи сооһоо «Коммунизмын туяа» газетын редакциһаа үгы болоһон «Зоркий-С» фотоаппарат, бэшэгэй «Москвич» машина, хилэн хүшалтанууд гэхэ мэтын зөөринүүд олдошоһон байгаа. Энээн ингэжэ хулгайша Муратовагай хүн дэлхэгүйгөөр баригдахын хажуугаар «Байгал» журналайхид тэрэнэй стол сооһоо главна редакторай сейфын түлхюур болоод мүнгэнэй чегэй, сабэр бланкнуудые, үшөө Горпромторгын № 12 магазинай штампта бланкнуудые олоһон юм.

Эгээл ингэжэ эсэсэй һүүлдэ зал[illegible]далха аргагүйгөөр элирхэйлэгдэһэн хулгайшан Саида Муратова Улаан-Үдын педучилищиин директор нүхэр П. М. Матвеевэй приёмно соо секретарь болоод, ажаллажа һууһан юм. Тэд энэ хулгайшание хэн [illegible]ли доро далдална гээшэб? Советскэ районой милицин таһагай зүгһөө юундэ анхаралаа табинагүйб?

Үнэн дээрээ хэдэн албан газарнуудаар салатараа хулгай хэһэн Саида Муратова гэмтэ ябадалайнгаа түлөө хэһээлтэ амасахын оронд үшөө дээшэлжэ үргэгдэнөөд байһан бшуу.

Д. РАБДАНОВ.

ХИЛЫН ГАДАНАҺАА

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

САГААН БАЙШАНДА БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА

ВАШИНГТОН, октябриин 28. (ТАСС). США-гай президент Линдон Джонсон Сагаан байшанда Великобританиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Гордон-Уокер гэгшэтэй мүнөөдэр уулзаба. Л. Джонсоной Гордон-Уокертой хөөрэлдэхэ үедэ США-гай түрэнэй секретарь Дин Раск байлсаба. «Энэ хөөрэлдөөн тон шухала асуудалнуудаар болоо» гээд Дин Раск корреспондентнүүдтэ мэдүүлээ. США Англи хоёрой хоорондо болоһон хөөрэлдөөн ООН-ой Генеральна Ассамблей дээрэ, мүн тэрэшэлэн НАТО-гой хэрэгэй талаар үргэлжэлүүлэгдэхэ байна гээд Д. Раск хэлээ.

Великобританиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Гордон-Уокер тэрэшэлэн энэ хэлсээнэй шухала удха шанартай байһание онсолон тэмдэглэбэ. Засагай хүтэлбэридэ шэнэ правительствын ороһон дээрэһээ Великобританиин гадаадын политикада ямар хубилалта болохо гээшэб гээд корреспондентнүүдэй асуухада, Гордон-Уокер «правительствын һэлгэгдэхэдэ политикада хубилалта баһал болохо зэргэтэй» гээд харюусаа. «Гэбэшье США Великобритани хоёрой хоорондохи харилсаанда тэрэ хубилалта муугаар нүлөөлхэ ёһогүй гэжэ һананаб» гээд тэрэ нэмэжэ хэлээ.

СУДАНАЙ ПРЕЗИДЕНТЫН МЭДҮҮЛГЭ

КАИР, октябриин 28. (ТАСС). Хартумда болоһон пресс-конференци дээрэ Суданай президент Ибрагим Аббуд үгэ хэлэхэ зуураа, республикын шэнэ правительство байгуулха зорилготойб гэбэ гээд МЕН агентство мэдүүлнэ. Национальна правительство байгуулхын тула зарим ажал ябуулагшадтай хөөрэлдөө хэһэн тухайгаа Аббуд хэлэһэн байна. Тэрэ правительствань шэнэ конституциин баталагдатар засагаа барижа байха юм. Аббудай хэлэһэнэй ёһоор тэрэ правительствада үнэн сэхэ националистнууд орохо байна. Орон дотороо амгалан байдал тогтоохын тула засагай бүхы хүтэлбэрилгые бэе дээрээ даажа абааб гэжэ Аббуд хэлээ. Тиигэбэшье һаань, һүүлэй үдэрнүүдтэ правительствада эсэргүү студентнүүдэй демонстраци Суданда болоо. Демонстрацида хабаадагшад Суданай урда зүгэй асуудалнуудые, хүн зонойнь национальна онсо илгаае харaада абалсан, шиидхэхэ эрилтэ табиһан байна.

ОЛЗЫН ХОЙНОҺОО ОШОБО

ВАШИНГТОН, октябриин 28. (ТАСС). Америкын түрүүшын космонавт полковник Джон Гленн үсэгэлдэр отставкада гараба. Замбуулин шэнжэлхэ хэрэгһээ Гленнэй болиһонтой дашарамдуулан, Сагаан Байшангай саад соо болоһон ёһолол дээрэ США-гай президент Линдон Джонсон богонихон үгэ хэлэһэн байна.

Джон Гленн саашадаа һэрюун ундаа гаргадаг нэгэ фирмэдэ ажалладаг болохо зорилготой.

АЯНШАЛАГШАДТА АМАР БОЛОО

Байгша оной октябрь һараһаа СССР-эй түмэр харгынуудта СССР-эй Министрнүүдэй Совеэдэй баталһан шэнэ устав хүсэндөө оруулагдаба.

Улаан-Үдын түмэр замай отделениин ашаа шэрэдэг таһагай начальник Николай Тихонович Драгантай манай штатнабэшэ корреспондент хөөрэлдэжэ, шэнэ уставай дүримтэй танилсаа. Нэн түрүүн, пассажирнуудай һуудаг курьерскэ поезд түргөөр ябадаг болгогдожо, билеэдэйнь сэн доошолуулагдаа. Энээнэй хажуугаар ашаа шэрэлгын түрим ондоо болгогдоһон. Жэшээнь, урдань нэгэ хүн 75 килограмм ашаа абажа ябаха эрхэтэй байгаа. Дурсагдагша хэмжээһээ үлүү шэгнүүртэй ашаа абабал, тэрэнэйгээ түлөө мүнгэ түлэдэг байһан. Харин мүнөө тэрэнь болюулагдажа, хэдышье ехэ ашаа бэедээ абажа ябаха аргатай болгогдонхой. Хоёрдохёорнь хэлэхэдэ, холын аян замда ябадаг поезднуудта билет абаха дуратайшуул поездын ябахаһаа аяар 45 хоног урид ерэжэ, билеэдтэй болохо аргатай. Энэнь аян замда ябаха хүнүүдтэ, мүн поезднуудай график табихада туһатай, амар болгожо үгэнэ ха юм.

Тэрэшэлэн ноябриин нэгэнһээ апрелиин 30 болотор студентнүүд болон һурагшадай билеэдэй сэн 50 процентээр доошолуулагдаха болонхой.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ажалай эрилтэ иимэ» гэһэн түрүү бэшэг; «Космос-50» гэжэ хэмжээгүй одоной замбуулинда табигдаһан тухай ТАСС-ай мэдээсэл; «Алдарта Октябриин хүндэлэлдэ» гэһэн гаршаг доро социалис мүрысөөнэй үргэлжэ байһан тухай мэдээсэлнүүд; «Тракторнуудай заһабарине заводской гуримда оруулха» гэһэн рубрика доро техникэ заһабарилгые түргэдхэхэ тухай корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Продукциин шанар — техническэ хүдэлмэриин толи» гэһэн рубрика доро Элхиин авто-заһабарилгын заводой хангалтагүй хүдэлмэри шүүмжэлэгдэнэ. Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ А. Смолиной «Үһалагдадаг гектарай хүсэн» гэһэн корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһан багшанарай хүдэлмэридэ зорюулагданхай. Эндэ бүхы үхибүүдые һуралсалда хабаадуулха тухай республикын гэгээрэлэй министрэй орлогшо А. Пикоровай корреспонденци, хүдэлмэришэн залуушуулай 4-дэхи һургуулиин директор Н. Тищенкын «Нэгэншье хүн һургуулияа орхихо ёһогүй» гэһэн статья толилогдоо.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: О. Буницын «Буряад хүгжэмэй хани» гэһэн статья, дэлхэйн олон оронуудһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд бии.

УРДА РОДЕЗИИН ПОЛИЦИИН МУУХАЙ ААША

ЛУСАКА, октябриин 28. ТАСС-ай тусхай корреспондент Г. Скобелев иигэжэ мэдээсэнэ: Урда Родезиин засагаархид совет гурбан журналистнуудые, «Правдын» корреспондентнүүд М. Домогацких, Т. Колесниченко, бүхэсоюзна радиогой корреспондент Г. Шахов гэгшэдые октябриин 26-да арестовалба. Хилын харуулшадай зүбшөөлөөр совет журналистнууд Замбези мүрэн дээрэхи Виктория гэжэ уһанай суута хүүюур шадар Урда Родезиин хилэ гараһан байна. Тэдэ корреспондентнүүдэй гостиницада ерээд, байха таһалгадаа һаяхан лэ ороод байтарнь, Урда Родезиин полициин дүрбэн хүдэлмэрилэгшэ, гражданска хоёр хүн үүдыень сумэ тулхин орожо ерээ. Совет журналистнуудай хэды хорибошье һаань, эдэ полицинхид мүшхэлтэ нэгжүүл хэжэ эхилээ. Тиигэһэнэйнгээ удаа оронһоо дары түргэн ябуулха гэһэн Урда Родезиин дотоодын хэрэгүүдэй министрэй захиралта совет журналистнуудта харуулаа.

Урда Родезиин полициин 6 харуулшад совет журналистнуудые хүсөөр машинада һуулгажа, Замбиин газар дээрэ абаашан буулгаа. «Манайда һаяар референдум болохонь. Тиимэһээ һунгалтын үедэ өмхи гуримтай байхын тула хэмжээнүүдые абанабди» гэжэ полицинхидэй нэгэн мэдүүлээ.

Урда Родезиин үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай засагые бэхижүүлхэ зорилготойгоор ноябриин 5-да зарлагдаһан референдумые анхаралдаа абабал, энэ мэдүүлгыень ойлгожо ядаха юумэ үгы.

КРИЗИСЭЙ ХОЙШОЛОНГУУД

Аргентинэдэ боложо эхилһэн тон хүндэ экономическа кризис үргэлжэлһөөр. Тон олон завод болон фабриканууд хаагданхай. Ажалгүй хүнүүд улам олошорно, эдеэ хоолой болон үргэн хэрэглэлэй эд бараанай үнэ сэн дээшэлнэ. Иимэ бэрхэшээлтэ байдал дээрэһээ тон олон аргентинецүүд түрэл орон нютагаа орхижо, ажал бэдэрэн ондоо орон руу ошохо баатай болоно. Һүүлшын дүрбэн жэлэй туршада Аргентинын 5000 инженер ба бусад мэргэжэлтэд ажал бэдэрэн, Америкын Холбоото Штадуудта зөөгөө.

(ТАСС).

ЮАР-та ШЭНЭ АРЕСТ БОЛОНО

Урда Африкын республикын Порт-Элизабет городто полици нэгэ неделиин туршада 200 африканецүүдые арестовалба. Тэдэнэр бултадаа элдэб болзортойгоор түрмэдэ хаагдахаар сүүдлэгдэнхэй. Урда Африкын республикын политикада эсэргүү тэмсэл ябуулдаг Африкын национальна конгресс партиин гэшүүд байһанайнгаа түлөө тэдэнэр түрмэдэ хаагдаба.

(ТАСС).

ИЛАЛТА ТУЙЛАХАМНАЙ ДАМЖАГГҮЙ!

Конгын (Леопольдвиль) буһ алгаалан бодоһон хүсэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, Сүлөөлэлгын национальна совеэдэй (НСО) ударидагша Гастон СУМИАЛОГОЙ харюунуудые Тунисай «Жен-Африк» гэжэ недели бүхэндэ гарадаг газетэ тунхаглаба. Хэблэлэй һонинной агентство тэдэ харюунуудыень хуряангыгаар оршуулжа толилбо.

— Сүлөөлэлгын национальна совет,—гэжэ Г. Сумиало хэлээ.—Алжиртахи зэбсэгтэ революционно тэмсэлэй жэлнүүдтэ национально-сүлөөлэлгын фронтын дүүргэдэг байһан дал адлирхуу үүргэ Конгодо бэелүүлнэ. НСО-гой штаб Браззавильда байдаг юм.

1960 оной июниин 30-да конгелез арад Бельгиин колонизаторнуудай гарһаа засаг түрэеэ буляан абаһан түүхэтэй. Тэд, тиигэһэнэй һүүлдэ үнишье болонгүй, Бельги зээрхэг түримхэй зэбсэгтэ добтолго хэжэ, Катангыемнай булимтаран абахадань, манай арад дахин эрхэ сүлөөгөө хаһагдаа һэн. Тиимэһээ оронойнгоо хүлеэжэ байһан демократическа хубилалтануудые эсэстэнь хүргэхэ гээшэ НСО-гой шухала зорилго болоно. Ямар тиимэ хубилалтануудые хүлеэнэбибди гэхэдэ: революционно, национальна правительство байгуулха, Конгын баялигуудые арадтань бусаажа үгэхэ, эрхэ сүлөө болон демократи һэргээн байгуулха зорилго табигдана.

Дотоодын политикын талаар иимэ зорилготойбди: США-гай империалис дарлалтаһаа мултарха; газар дайдые болон захиргаанай талаар Конгые нэгэдүүлхэ; экономическа ба социальна талаар: ажалшадай байдал һайжаруулха, мүнөөнэй эрдэм ухаанай туйлалтануудһаа үндэһэлжэ оронойнгоо экономико хүгжөөхэ, арадай ажахые түсэбэй ёһоор хүтэлхэ, өрдэмдэ һураха, соёл гэгээрэлтэй болохо арга боломжо бүхы ажалшадта олгохо. Республикынгаа бэеэ даaһан байдалые һэргээхэ, дулдыданги бэшэ гадаадын политика ябуулха, бусад гүрэнүүдэй хэрэгтэ хамааралсахагүй, империализмда, шэнэ ёһоной колониализмда эсэргүү африканска нэгэдэлэй гурим баримталжа эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ (өнэмнай гадаадын политикын гол шухала зорилго болоно) шухала.

Һүүлдэнь Г. Сумиало Конгодохи мүнөөнэй байдал тушаа хэлээ.

— Мүнөө манай орондо политическэ ехэ хёмorол тохёолдонхой,—гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. — Энээние мэдэһэн империалистнууд Леопольдвильдахи урагшаа барагдаһан табималнуудаа дэмжэхын тула шалхха зэргээрээ оролдоно. Конгын ажалшан арад национальна доройтон уналгада эсэс табиха шухала байһые мэдэржэ, ямаршье хохидол, гээгдэлһээ тунхарингүй, эрхэ сүлөөгэй, бэеэ дааха байдалай түлөө тэмсэнэ.

Патрис Лумумбые харата муухайгаар алаһанай, хуурмаг правительствын засаг гартаа абаһанай һүүлдэ империалистнууд «тогтонижоһон байдалай, аюулгүйн ба һалбарай хүгжэлгын үе саг» гэдэгые манай орон дотор хангаха хүсэлтэй байһан тухайдаа мэдүүлээ һэн. Тэд энэ «үе сагайнь» үнэндөө юун байһые болото баримтанууд гэршэлэн харуулна. Национальна баялигууд, газар дайдымнай үнэтэ зүйлнүүд, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүд уригдэн һалана. Хонжоо наймаа, хара дэлгүүр гүрөн түрын асуудалай шэнжэтэй болгогдоо. Тиин уласхоорондын капитал манай Эхэ ороной хэрэгүүдтэ һэнгэргүйгөөр хамаарна. Империалистнууд улад зоной захиргаае, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хинамжалжа байдаг.

Эдэ бүгэдын эсэстэ Конгын мүнгэн сэнгээ ехээр буурaжа, арад зоной байдал бүри муудажа, хүдөө тосхонуудай хүн зон город хүдар зугадан ошожо, тэндэхи байдалые хүндэрүүлнэ, капиталис обществодо хабаатай элдэб гутамшаг муухай юумэнүүд дэлгэрнэ, национальна болон демократическа мэдэрэл хэрзэгы хатуугаар дарагдана.

Конгодо мүнөө тохёолдоод байһан политическэ байдал юу харуулнаб гэхэдэ, арад зондо харша, тэдэнэй национальна хүсэл эрмэлзэлые тоошоодоггүй хархис өтэгээдүүдэй табимал правительствын, нүгөө талаһаа, оронойнгоо асари ехэ баялигуудта таарама ажабайдалай, бэеэ дааһан байдалай, демократиин сүлөө тэмсэжэ байгаа арад зоной хоорондоо ямар ехэ илгаатай байһыень гэршэлнэ.

Эб найрамдал, эрхэ сүлөө, демократи ба хүгжэлтэ Конгодо мандаха ёһотой. Гэбэшье энээние юрын лэ һунгалтаар хүнүүдые һэлгэжэ гү, али сэрэгэй урбалта хэжэ бэелүүлхын аргагүй. Харин ороной экономическа, политическэ байдалые үндэһөөрнь хубилгабал, Конгын асуудалые шиидхэжэ болохо.

Сүлөөлэлгын национальна совеэдэй Чомбедо ямараар хандадаг тухай Г. Сумиало иигэжэ хэлэһэн байна:

— Американецууд болон бельгиецүүдээр Конгодо эльгээгдэһэн, табимал өтэгээд Чомбетой хэлсээ хэхэ һэдэлгын хэнэйшье зүгһөө гараа һаань, бидэ эрид шууд буруушаахабди. Чомбе конголезецшье, африканецшье бэшэ болоһоор үнинэй. Һая хада харин капиталай мэдэлдэ байһан «Юньон миньер» компаниин хэлэһыень лэ дүүргэдэг, үгэ дуулаатай зарсань байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ хүйхэр оройдоо хубилаагүй. Юрэл эзэдээ һэлгээ. Чомбе энэ түбиин арадуудай нэгэдэлдэ һаад хэхэ зорилго табижа, Африкада империалистнуудай хэһэн добтолгын эритэ мэсэнь болоно. Харин манай нэгэдэл юу харуулнаб гэхэдэ, баруун гүрэнүүдэй экономическа шэнэ түхэлэй колониализмын Африкада булигдан дарагдажа байһые гэршэлнэ.

Тиин, бидэ национальна эблэрэлгын түлөө тэмсэнэбди. Тиигэбэшье Чомбетой, мүн Патрис Лумумбые алалсаһан тэрэнэй туһамаршадтай хэзээшье эбсэхэгүйбди.

(АПН).

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00258. Зак. № 1954.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.

1964 оной октябриин 30.